

TEKNIIKAN SANASTOKESKUS • CENTRALEN FÖR TEKNISK TERMINOLOGI

Korvaako lyhenne termin?,
monikielinen tiedonhaku,
Nordterm 2003,
tulkki & erikoiskielet,
Unified Modeling Language,
luotettavat termilähteet,
RailLex...

3 | 2003

TERMINFO

THE FINNISH CENTRE FOR TECHNICAL TERMINOLOGY

TERMINFO

24. vuosikerta • numero 3 | 2003

JULKAISIJA Tekniikan Sanastokeskus ry
PÄÄTOIMITTAJA Lena Jolkkonen
TOIMITUSSIHTEERI Johanna Suomalainen
TOIMITTAJA Sirpa Suhonen (Summaries)
TOIMITUSNEUVOSTO Jukka Ihanus, Lena Jolkkonen, Sirpa Kuusisto-Niemi, Arto Leinonen, Ari Muhonen, Mikael Reuter, Seija Suonuuti, Krista Varantola, Eira Yrttiaho
PAINOPIAIKKA Forssan Kirjapaino Oy, Forssa 2003
KUSTANTAJA Stellatum Oy
Asemapäällikönkatu 7, 00520 Helsinki
puh. (09) 8689 700
faksi (09) 8689 7070
<http://www.stellatum.fi>

TILAUKSET JA OSOITTEENMUUTOKSET

<http://www.stellatum.fi>
Stellatum Oy/Tilaaajapalvelu
Kuoppamäentie 3 A, 33800 Tampere
puh. (03) 225 1948
faksi (03) 225 1955
tilaaajapalvelu@stellatum.fi

TILAUSHINNAT SUOMESSA

Lehti ilmestyy neljä kertaa vuodessa
Kestotilaus (laskutusväli 12 kk) 33 €
Vuosikerta (12 kk) 34 €
Irtonumero 8,50 €
Tilaaajarekisterin tietoja voidaan käyttää ja luovuttaa suoramarkkinointiin.

TILAUSEHTO

Kestotilauksena tilattu lehti tulee tilaajalle vuodesta toiseen ilman eri uudistusta, kunnes tilaaja joko muuttaa tilauksen määräaikaiseksi tai lopettaa sen. Tilauksen hinta on vuoden alussa voimassa oleva hinta, joka on painettu lehteen. Tilauksen voi keskeyttää ennen tilauskauden loppua joko puhelimitse tai kirjeellä. Peruutus on tehtävä vähintään kaksi viikkoa ennen tilausjakson alkamista. Mikäli peruutus ei saavu määräaikaan mennessä, laskutetaan tilaajan saamat lehdet irtonumerohintaan sekä peruutuksen aiheuttamat kulut 5,05 €.

IRTONUMEROMYYNTI

Stellatum Oy/Tilaaajapalvelu
tilaaajapalvelu@stellatum.fi
Akateeminen Kirjakauppa,
Suomalainen Kirjakauppa ja
Turun Kansallinen Kirjakauppa.

ISSN 0358-7517

SISÄLLYS

Pohjoismaisten sanastokeskusten kuulumisia <i>Lena Jolkkonen</i>	3
Ari Muhonen ajaa asiakasnäkökulmaa kirjastoissa <i>Johanna Suomalainen</i>	4
Tulkki – erikoisalojen ja termien suurkuluttaja <i>Gun-Viol Vik-Tuovinen</i>	7
Nordterm 2003 – noutopöydästä noukittua <i>Johanna Suomalainen</i>	9
Termitilähteistä ja niiden luotettavuudesta <i>Riitta Brelöh</i>	14
Ajatuksia lyhenteen ja termin suhteesta – Onko lyhenne korvaamassa termin? <i>Seija Suonuuti</i>	17
Nordtermin kurssi tarjosi keinoja käsitteiden hallintaan <i>Mari Suhonen</i>	18
RailLex kokoaa rautatiealan termistöä <i>Juha-Heikki Pasanen</i>	19
Termiharava	22
Kirjallisuutta	24
Summaries	26

Lukijapalautetta voi lähettää Tekniikan Sanastokeskukseen (osoite alla) tai sähköpostitse osoitteeseen terminfo@tsk.fi

TERMINFO INTERNETISSÄ <http://www.tsk.fi/ti/>

TSK:N YHTEYSTIEDOT

osoite Albertinkatu 23 A 12
00120 Helsinki
puhelin (09) 2709 1060
faksi (09) 608 859
sähköposti tsk@tsk.fi,
terminfo@tsk.fi
Internet <http://www.tsk.fi>

TERMIPALVELU (MAKSULLINEN EI-JÄSENILLE)

puhelin (09) 608 876
sähköposti termipalvelu@tsk.fi

Pohjoismaisten sanastokeskusten kuulumisia

Alkukesästä pohjoismaiset terminologit ja muut terminologiasta kiinnostuneet kohtasivat toisensa Nordterm-tapahtumassa Gotlannissa, nukkekotimaisessa Visbyssä. Päivien ohjelma oli runsas ja antoisa – tarjolla oli muun muassa kurssi käsittemallinnuksesta ja terminologian käsiteanalyysistä, esitelmää terminologian eri osa-alueilta sekä työryhmäkokouksia. Lisäksi tietysti myös mukavaa yhdessäoloa ja tutustumista Gotlannin saareen. Lehden sivuilta 9 ja 18 voitte lukea tarkemmin tapahtuman annista.

Nordterm-kokouksissa sai kuulla pohjoismaisten sanastokeskusten tuoreimpia kuulumisia. Ruotsalainen TNC on perinteisesti ollut pohjoismaiden suurin kansallinen sanastokeskus ja niin se on tälläkin hetkellä. Ruotsin valtiovalta tukee TNC:n toimintaa verrattain hyvin, muutamalla miljoonalla kruunulla vuodessa, eli naapurimassa on oivallettu sanastotyön merkitys sekä kulttuuritekona, kansalliskielen toimivuuden kannalta välttämättömänä toimintana, sekä viestintää helpottavana, kilpailukykyä parantavana toimintana.

TNC on toipunut hyvin noin kolmen vuoden takaisesta konkurssistaan ja on tänä päivänä erittäin asiantunteva ja elinvoimainen sanastokeskus noin kymmenellä terminologillaan. Konkreettisenä osoituksena tästä olivat Nordterm-tapahtuman kautta taan onnistunut sisältö ja käytännön järjestelyt, joista ruotsalaiset vastasivat tällä kertaa.

Norjan tilanne sanastokeskuksen osalta ei valitettavasti ole yhtä hyvä kuin Ruotsin. Noin puolitoista vuotta sitten Norjan sanastokeskus RTT teki konkurssin ja sen jälkeen maassa ei ole saatu käynnistettyä sanastotyöstä vastaavaa organisaatiota. Suunnitelmia tosin on: Norjan kielineuvosto on kiinnostunut ottamaan tehtäväkseen myös terminologista toimintaa.

Tanskassa DANTERMcentret on toiminut vuodesta 1998 pääosin yritysrahoituksen turvin. Siellä on eniten keskitytty termipankkien luomiseen ja kehittämiseen. Paljon aikaa on esimerkiksi laitettu oman termipankkiohjelmiston i-TERM:in kehittämiseen. DANTERMcentretissä on pieni, muutaman hengen joukko ja tulevaisuuden kehitysnäkymät ovat vielä muotoutumassa.

Islannin tilanne on hieman erilainen kuin muissa pohjoismaissa. Siellä ei toimi erillistä sanastokeskusta, vaan termiasiat hoidetaan kielineuvostosta käsin. Pienessä maassa tämä on toimiva ratkaisu, ja Íslensk málnefnd kartuttaa jatkuvasti termipankkinsa sisältöä (<http://www.ismal.hi.is/ob/>).

Suomen sanastokeskuksen tilanteesta sen verran, että TSK:lla on pian 30 vuotta täynnä. Tällä hetkellä toimitaan noin viiden hengen miehityksellä. Muutamia sanastohankkeita on käynnissä, mutta jatkuvaluonteisille peruspalveluille kaivattaisiin kipeästi lisää julkista rahoitusta.

Nordtermissä oli ensimmäistä kertaa mukana edustajia Grönlannista. Kolmella kielisihteeristön henkilöllä oli kevään aikana mahdollisuus tutustua terminologiaan muun muassa TNC:läisten kursittamina, ja he kertoivat Visbyssä jo ensimmäisten kuukausien työnsä tuloksista, muun muassa laatimastaan kaupallisen alan sanastosta.

Lena Jolkkonen

Lena Jolkkonen
lena.jolkkonen@tsk.fi
päätoimittaja

Ari Muhonen ajaa asiakasnäkökulmaa kirjastoissa

Johanna Suomalainen

4

Elokuun puolivälissä Teknillisen korkeakoulun Otaniemen kampus on hiljainen. Myös korkeakoulun kirjastoon on aamuvarhaisella eksynyt vasta muutama opiskelija. Tunnelma on rauhallinen ja pelkistetty kirjastorakennus suurine lukusaleineen näyttää odottavalta.

Viiden viikon mittaiselta lomaltaan juuri palannut ylikirjastonhoitaja *Ari Muhonen* juttelee lainaushenkilökunnan kanssa, ja keskustelun tunnelma näyttää tuttavallisen rennolta. Onkin helppo uskoa, kun Muhonen myöhemmin kuvailee johtamistyylinsä keskusteleväksi ja kannustavaksi.

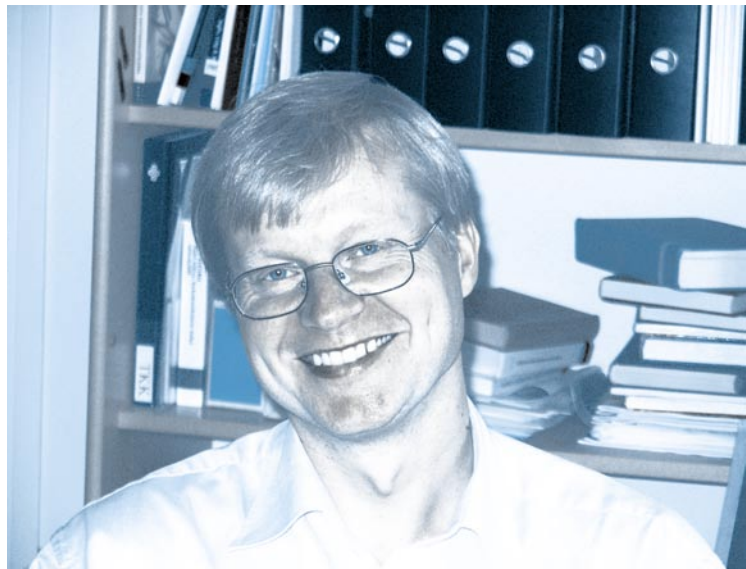
Miten insinööri eksyy kirjastoon?

Laivanrakennusinsinööri, tekniikan lisensiaatti ja informaattikko Ari Muhosen kohdalla pitää paikkansa toteamus, ettei koskaan voi tietää minne elämä kuljettaa. "AmmatINVALINTANI ON KIeltämättä erikoinen yhtälö, mutta samalla onnekkaiden sattumien summa", sanoo tyytyväinen kirjastonjohtaja, joka valmistui laivanrakennustekniikan diplomi-insinööriksi Teknillisen korkeakoulun (TKK) konetekniikan osastolta 80-luvun lopussa.

Diplomityön jälkeen Muhonen jatkoi opintoja lisensiaatin työn parissa ja työskenteli laivanrakennusalalla tutkijana TKK:n laivanrakennustekniikan laboratoriossa ja Valtion teknillisen tutkimuskeskuksen laivalaboratoriossa. Kun arktiseen merenkulkuun liittyvä lisensiaatintyö valmistui vuonna 1996, olisi Muhosen tulevaisuus laivanrakennusalalla voinut olla vaikka kuinka ruusuinen. Näin ei kuitenkaan käynyt, sillä siinä vaiheessa mies oli jo kietoutunut niin syväälle kirjastomaailman syövereihin ettei poispääsystä enää ollut.

"90-luvun alun lama vaikutti myös laivanrakennusalalla ja mielessä pyöri ajatus, ettei tulevana vuosina uusia laivanrakennusinsinöörejä juurikaan taideta tarvita", mies kertoo. "TKK:n kirjaston järjestämällä tiedonhaun kurssilla, joka liittyi lisensiaatintyöhöni, tutustuin nykyiseen kollegaani *Irma Pasaseen*, joka ehdotti minulle vuoden mittaista informaattikkokursseja. Ja koska noihin samoihin aikoihin olin toisaalta pohtinut uravalintaani ja toisaalta huomannut olevani tutkijana kiinnostuneempi tiedonhausta kuin sen käytöstä, Pasasen ehdotus ei tuntunut ollenkaan hullummalta vaihtoehdolta."

Kirjoista ja kirjallisuudesta kiinnostuneena ja kirjastopalveluiden kokeneena käyttäjänä Muhonen olikin itse asiassa helppo houkutella kirjastoalalle töihin. Tutkijanhuoneesta mies hyppäsi ensin informaattikkokurssille, sieltä TKK:n kirjastoon äitiyslomasijaiseksi ja myöhemmin samaiseen kirjastoon lainaustoimiston toimistopäälliköksi. Ja paluuta ei ilmeisesti ole? "Olen erittäin tyytyväinen valintaani. Ja täytyy kyllä

Teknillisen korkeakoulun ylikirjastonhoitaja Ari Muhonen on Sanastokeskuksen hallituksen uusin jäsen

sanoa, että tämä oli minulle ainoa tapa tulla tälle alalle. Usean vuoden kokemus kirjaston asiakkaana antoi hyvän pohjan tämän työn tekemiseen."

Kirjastossa tehtiin historiaa

Lainaustoimiston toimistopäällikkönä Muhonen toimi parin vuoden ajan. Hän vastasi asiakaspalvelusta ja kehitti sitä, toimi lainaushenkilökunnan esimiehenä sekä hoiti työhön liittyvää hallinnointia.

"Mukana oli myös asiakaspalvelutyötä lainaustiskin takana. Olen työskennellyt useissa eri asiakaspalvelutehtävissä ja pidän siitä, että saan olla erilaisten ihmisten kanssa tekemisissä. Tuolta ajalta on myös jäänyt monia mukavia muistoja, sillä meillä oli lainaustoimistossa erittäin mukava työporukka. Väliillä jopa asiakkaat tulivat pyytämään meiltä hiljaisuutta", hän muistelee hymyillen.

Toinen mieleenjäädnyt muisto liittyy kirjastoa koskeneeseen historialliseen tapahtumaan. "Eräänä iltana olimme mieskollegani kanssa päivystämässä lainaustoimistossa ja tajusimme yhtäkkiä, että tämä oli ensimmäinen kerta Teknillisen korkeakoulun kirjaston 150 vuoden historian aikana, kun tiskin takana oli vain miehiä. Aloimme totakai kehittää mehekasta ajatusta ja mietimme pitäisikö asiasta tiedottaa komein bannerolein kirjaston etuovella", Muhonen naureskelee.

Sopiva suhde insinööriä ja humanistia

Vuonna 1997 Muhonen siirtyi Helsingin yliopiston kirjastoon (HYK) palvelupäälliköksi. Tuolloin 34-vuotias Muhonen kertoo

alun olleen monella tavalla erikoista. "Olin suhteellisen nuori mies ja valtaosa kollegoistani oli minua vanhempia naisia. Lisäksi huomasi olevani ainoa insinööri 200 humanistin joukossa."

"Vähitellen minut kuitenkin hyväksyttiin joukkoon, ja viisi vuotta myöhemmin siirtyessäni takaisin TKK:lle sain tunnustusta eräältä kollegalta, joka sanoi minun olevan jo melkein humanisti", hän hymyilee.

Muhosen vastuulla HYK:ssä olivat lainaus, neuvonta ja kirjanhaku sekä kauko- ja tietopalvelu. Hänen työkaudellaan kirjastossa toteutettiin lisäksi suuria organisaatiomuutoksia sekä kehitettiin palveluita, joten Muhosen viimeiset vuodet palvelupäällikkönä kuluivat kokouksissa ja uutta ideoissa.

"Aika kansalliskirjastossa oli kaiken kaikkiaan erittäin rikkaustuttava kokemus", Muhonen sanoo. "Ehkä arvokkain anti tältä ajalta oli nähdä humanistien toimintatapa ja saada sitä kautta aivan uudenlaista näkökulmaa omaan työhön. Esimerkiksi kaikista keskusteleminen välttämättömyys oli minulle uutta, ja vähitellen opin ymmärtämään sen merkityksen. Uskon myös oman johtamistyylini löytyneen HYK:ssä työskennellessäni." Yliopiston kirjastosta Muhosen hihaan tarttui ainakin keskustelun ja vuorovaikutuksen korostaminen, jota hän myös nykyisessä työssään Teknillisen korkeakoulun kirjaston johtajana painottaa.

Tieteellisen tietohuollon keskus

Mielenkiintoinen kausi Helsingin yliopiston kirjaston palvelupäällikkönä jäi taakse, kun Ari Muhonen valittiin helmikuussa 2002 Teknillisen korkeakoulun ylikirjastonhoitajaksi ja hän palasi takaisin maisemiin, joista hänen kirjastouransa kymmenen vuotta aiemmin oli alkanut.

Teknillisen korkeakoulun kirjastolla on pitkät perinteet. Kuluneen yli 150 vuoden aikana kirjastosta on kehittynyt korkeakoulun tieteellisen tietohuollon keskus. "Kirjaston perustehtävänä on palvella Teknillistä korkeakoulua ja sen opiskelijoita ja tutkijoita, jotta he pystyisivät suorittamaan oman työnsä mahdollisimman hyvin. Lisäksi kirjastolla on maassamme teknillisen keskuskirjaston tehtävä, ja näin ollen se palvelee myös muita teknistä tietoa tarvitsevia asiakkaita", Muhonen summaa.

Pitkäaikaisena kirjaston asiakkaana ja asiakaspalvelussa usean vuoden työskennelleenä Muhonen korostaa kirjastotyössä asiakasnäkemyksiä. "Kirjasto on palveluorganisaatio, jonka toiminnan tulee kehittyä asiakkaiden tarpeiden mukaan."

Alaisia Muhosella on hiukan alle 60 jakaantuneena lainaus-, kaukopalvelu- ja informaatiopalvelutoimistoon sekä hankinta- ja luettelointitoimistoon. Pääkirjaston lisäksi TKK:lla on useita osastokirjastoja ja parisenkymmentä laboratorio-kirjastoa, jotka tekevät tiivistä yhteistyötä.

Muhosen luotsaaman pääkirjaston kokoelmat käsittävät noin 200 000 nidettä, joiden lisäksi lehtikokoelmat ovat merkittävä osa TKK:n kirjaston aineistoa. Lisäksi kirjasto tarjoaa asiakkailleen jatkuvasti kasvavan määrän elektronisia lähteitä, kuten sähköisiä aikakauslehtiä, tietokantoja ja tietosanakirjoja.

Uutena palveluna TKK:n kirjasto on muutaman viime vuoden ajan tarjonnut väittelijöilleen mahdollisuutta julkaista väitöskirjansa sähköisessä muodossa. Tavoitteena on, että jatkossa kaikki TKK:ssa valmistuneet väitöskirjat julkaistaan painettujen rinnalla myös verkossa. "Verkon kautta väitöskirjalla on aivan uudenlainen mahdollisuus tavoittaa nopeasti laaja lukijakunta niin tiedeyhteisön kuin muidenkin kiinnostuneiden keskuudessa", Muhonen sanoo. Väitöskirjat ovat vapaasti kaikkien katsottavissa kirjaston kotisivuilla osoitteessa <http://lib.hut.fi/>.

"Kirjasto on yliopiston sydän"

Ari Muhonen astui kirjastonjohtajan saappaisiin tynesti. Alku kului taloa tarkastellessa, henkilökuuntaan tutustuessa ja omiin töihin perehtyessä. Luonnollisesti hän kertoo vieläkin osittain perehtyvänsä kirjaston johtamiseen liittyvään työhön.

"Minulla on nyt kokonaisvaltainen vastuu kirjaston toiminnasta, ja tässä työssä on vielä paljon uutta ja haastavaa. Nykyiset kehitystehtäväni lähtevät aivan uusista lähtökohdista, sillä koko kirjaston johtajana tarkastelen ennen kaikkea kokonaisuutta ja pohdin, mihin suuntaan kirjastoa tulisi kehittää. Ensin on täytynyt luoda työille teoreettinen viitekehys pohtimalla perusasioita, kuten mikä kirjasto on, mitä se tekee ja mitä sen tulisi tehdä", Muhonen kertoo.

Toiseksi keskeiseksi tehtäväkseen Muhonen nostaa henkilöstönsä hyvinvoinnista huolehtimisen. "Henkilöstön hyvinvointi luo edellytykset sille, että he pystyvät hoitamaan työnsä hyvin, jolloin asiakkaamme taas saavat parasta mahdollista palvelua", hän sanoo.

Vaikka kirjastojen määrärahat ovatkin tiukilla samaan aikaan kun uudet investoinnit vaatisivat entistä enemmän rahaa, ei Muhonen tunnu menettäneen toivoaan. Mies nimitetään uskoo vankasti siihen, että rahoitus järjestyy aina, jos kyseessä on tarpeeksi hyödyllinen toiminta. "Kirjasto on yliopiston sydän, ja niin tulee olla jatkossakin. Meidän täytyy vain pyrkiä päivittäin osoittamaan hyödyllisyytemme."

Asioidaanko tulevaisuudessa verkkokirjastossa?

Nykyaikana kirjastoissa tapahtuu paljon muutoksia ja parasta aikaa alalla tehdään kauaskantoisia päätöksiä. Sähköisten aineistojen jatkuva lisääntyminen saa aikaan sen, että vanhoja toimintatapoja on viilattava nykypäivään sopiviksi. "TKK:n kirjaston perustehtävä ei sen sijaan ole muuttunut, vaan tehtävämme on yhä edelleen tukea tutkimusta, opetusta ja oppimista tarjoamalla tietoa. Nykyisin tehtävän hoitaminen kuitenkin on muuttunut. Kun ennen hankittiin, järjestettiin ja annettiin materiaalia asiakkaiden käyttöön, luodaan nykyisin pikemminkin reitti, jolla asiakas pääsee tietoon käsiin. Kirjasto siis mahdollistaa sen, että käyttäjät pääsevät käyttämään tarvitsemaansa tietoa", pohtii Muhonen.

Muhonen näkee tulevaisuuden painopistealueina sähköisten palveluiden kehittämisen ja entistä räätälöidymmät kirjastopalvelut. "Valtavasta tietomäärästä tulisi jatkossa löytää entistä tehokkaammin oikea tieto, joka tarkoittaa entistä

automatisoidumpien järjestelmien kehittämistä ja räätälöidympiä palveluita", Muhonen sanoo. Ensi vuonna käyttöön otettava korkeakoulukirjastojen yhteinen tiedonhakuportaalitarjoaa yhden, kootun "palvelutiskin", jonka kautta asiakas pääsee erilaisiin elektronisiin aineistoihin käsiksi. Lisäksi palvelusta voidaan tarvittaessa mukauttaa kullekin tutkijalle oma, räätälöity käyttöliittymä, jonka avulla tutkija pääsee entistä tehokkaammin hakemansa tiedon äärelle.

Tulevaisuudessa TKK:n kirjaston palvelut tulevat jakaantumaan entistä enemmän kahtia. "Jo tänä päivänä tutkijoita palvellaan pääsääntöisesti sähköisesti etäpalveluna, kun taas opiskelijat tulevat kirjastoon hakemaan tietoa." Muhonen uskoo kuitenkin, että fyysinen kirjastorakennus ja painettu kirja tulevat säilyttämään asemansa vielä kauan. "Kirjasto on erityisen tärkeä paikka opiskelijoille, jotka tulevat tänne, koska täällä on kootusti heidän tarvitsemansa aineisto ja tilaa lukea ja opiskella. Kirjasto on myös sosiaalinen ympäristö, jonne tullaan tapaamaan tuttuja", Muhonen huomauttaa.

Ja mikä sitten on parasta Muhosen työssä? "Tässä työssä on monia hyviä puolia. Olen sosiaalinen insinööri – minulle on tärkeää, että saan olla tekemisissä ihmisten kanssa. Myös uusien asioiden kehittäminen on kiehtovaa ja haasteellista", hän sanoo.

Kirjasto informaatiolukutaidon opettajana

Tiedonhallinnan opetuksesta on tullut yksi kirjastojen keskeisistä tehtävistä. Taito tunnistaa omat tiedontarpeensa ja hankkia, arvioida ja hyödyntää kriittisesti informaatiota on yksi akateemisista perustaidoista. Taidon opettaminen on langennut kirjastoille, onhan kirjaston henkilökunta aina toiminut tiedonhaun tienraivaajana.

Opiskelijoiden informaatiolukutaidon kehittämiseksi TKK:n kirjasto järjestää opiskelijoilleen tiedonhaun verkkokursseja neljä kertaa vuodessa. Kurssit ovat Muhosen mukaan suosittuja, vaikka hän toivoisikin vielä useamman hyödyntävän tämän mahdollisuuden, sillä Internetin myötä erityisesti taito arvioida tietoa on muodostunut keskeiseksi.

Korkeakoulukirjastojen yhteistyö tiivistä

Tieteellisten kirjastojen välisellä yhteistyöllä on Suomessa pitkät perinteet. "Yhteistyön perustana on yhteinen kirjastojärjestelmä, joka osaltaan on luonut lisää yhteistyötä ja yhtenäistänyt kirjastojen käytäntöjä", Muhonen kertoo.

Viiden vuoden ajan toiminut Suomen yliopistokirjastojen neuvosto koordinoi ja edelleenkehittää yliopistokirjastojen yhteistyötä. "Neuvosto edistää yliopistokirjastojen välistä yhteistyötä ja yhteistä suunnittelua, ideoi ja tekee aloitteita uusiksi kehityshankkeiksi sekä koordinoi toimintaa. Se myös seuraa toimintaympäristön muutoksia ja kirjasto- ja tietopalvelualan kehitystä ja edistää yhteistyötä keskeisten sidosryhmien ja muun kirjastoverkon kanssa kansallisesti ja kansainvälisesti."

Muhosen mukaan Suomi sijoittuu erittäin hyvin kansainvälisessä vertailussa. Esimerkiksi kansallinen elektroninen kirjasto FinELib on maailmalla omaa luokkaansa. FinELib hankkii kansainvälisiä ja kotimaisia elektronisia aineistoja tutkimuk-

sen, opetuksen ja oppimisen tueksi. FinELibin toiminnasta ja sen kehittämisestä vastaa Helsingin yliopiston kirjasto yhteistyössä muiden korkeakoulujen, tutkimuslaitosten ja yleisten kirjastojen kanssa.

"Suomen kirjastojen saamiin määrärahoihin verrattuna voimme olla tyytyväisiä kirjastopalveluiden tasoon. Niukkoihin resursseihin verrattuna Suomessa ollaan osattu hyödyntää resurssit erittäin hyvin", Muhonen toteaa.

Sanastotyöllä järjestystä kirjastoihinkin

Arvi Muhonen pyydettiin mukaan Sanastokeskuksen hallitukseen syksyllä 2002. Yhdistysaktiivi lähti mukaan, sillä hän koki työn arvokkaaksi myös omalla alallaan. "Sanastotyöllä on sekä kielenhuollollinen tehtävä että selittävä puoli", hän sanoo. Vaikkei Muhonen tunnustaudukaan kielipuritaaniksi, hän pitää tärkeänä taistelua suomen kielen käyttöalan kaventumista vastaan. "Tiedekirjastossa on erityisen tärkeää, että henkilökunnalla on asiakkaidensa kanssa sama kieli. Useilla erikoisaloilla vakiintuneiden omakielisten termien puute vaikeuttaa asiakkaan ja kirjastohenkilökunnan kommunikaatiota", Muhonen sanoo.

Sanastotyön selittävällä luonteella Muhonen sen sijaan tarkoittaa käsiteanalyysin kautta tapahtuvaa käsitteiden määrittelyä. "Esimerkiksi kirjastoala hyötyy näistä tuloksista, sillä käsitteiden määritelmien hyödyntäminen helpottaa selvästi meidän työtämme", hän sanoo.

Muhonen näkee Tekniikan Sanastokeskuksen osittain oman historiansa vankina. "Yhdistyksen nimen tekniikkamääre rajaa kuulijan mielikuvaa sanastokeskuksen toiminnasta, joka osaltaan vaikeuttaa perinteiden murtamista. Jo Sanastokeskuksen viime aikaisista projekteista on nähty, että samaa osaamista voidaan hyödyntää myös muilla aloilla", hän sanoo. Nimikysymystä tulisi Muhosen mielestä pohtia jatkossakin.

Kotikirjasto pahlavilla

Sanastokeskuksen hallituksen jäsenyys ei ole Muhosen ainut luottamustehtävä. Työnsä kautta hän on mukana myös mm. Suomen yliopistokirjastojen neuvostossa sekä Suomen virtuaaliyliopiston ja Linnea2-kirjastojärjestelmäkonsortion ohjausryhmässä.

Perheellisenä miehenä Muhonen sanoo kuitenkin pitävänsä tiukasti kiinni siitä, että hänellä on myös vapaa-aikaa. Erityisesti hän nauttii ala-asteikäisten tyttäriensä kanssa puuhastelusta. Parin viime vuoden aikana vapaa-aikaa on myös vaatinut perheen uuden asunnon rakentaminen.

Kirjoilla ja lukemisella on tärkeä sija Muosten perheessä, vaikka mies yllättäen paljastaakin ettei perheellä ole kirjahyllyjä – vielä. Juuri valmistuneessa talossa on useita kymmeniä laatikollisia kirjoja odottamassa hyllyjen hankintaa. Oma hyllyään odottaa myös Muhosen ylpeys, täydellinen alkuperäissarja Viisikoita.

Ja mikä on ylikirjastonhoitajan suosikkikirja? "Yleensä se on se, jonka on viimeksi lukenut. Luen paljon ja hyvin erityyppisiä kirjoja historiasta ja ilmailualasta dekkareihin, joten yhtä suosikkia on vaikea nimetä. Esimerkiksi lomalla luin mielenkiintoisen kirjan Elisabeth I:n nuoruudesta", hän kertoo.

Tulkki

– erikoisalojen ja termien suurkuluttaja

Gun-Viol Vik-Tuovinen

7

Tulkin ammatille tunnusomaista on vaihtelevuus. Tulkki voi tulkata yhdelle hengelle tai satoihin nousevalle kuulijakunnalle, konsekutiivisesti tai simultaanisesti, monologeja tai keskusteluja. On tulkkeja, jotka pääosin tai kokonaan tulkkaavat vain yhdelle toimeksiantajalle, esimerkiksi EU:n palveluksessa olevat tulkit, mutta suurin osa tulkeista toimii vapailla markkinoilla freelance-sopimuksilla. Erityisesti freelance-tulkit sukuloivat tulkkaustoimeksiannoissaan eri erikoisalojen välillä; tällä viikolla aiheena on ammattiyhdistystoiminta, ensi viikolla silmäsairaudet ja sen jälkeen vaikkapa kalastus, maakaasu, pienryrittäjyys tai puolustuspolitiikka.

Lähtökohtana perustiedot erikoisalaviestinnästä

Miten tulkki perehtyy erikoisaloihin ja miten hän pystyy hallitsemaan erikoisalaviestinnässä käytettävät termit? Tulkkilta ei voida vaatia, että hänellä olisi syvällistä tietoa jokaisesta tulkattavasta erikoisalasta. Häneltä vaaditaan kuitenkin, että hän ymmärtää tulkattavan aiheen niin hyvin, että hän pystyy välittämään kuulemansa puheen ilman merkitysmuutoksia, kaikki vivahteet säilyttäen. Tulkit erikoistuvat harvoin tiettyihin erikoisaloihin, mutta ammattikokemuksen myötä myös tulkit omaksuvat joistakin erikoisaloista enemmän tietoa kuin toisista.

Tulkkaukseen, kuten myös tulkkauksen laatuun, vaikuttavat luonnollisesti tulkin omat tiedot, taidot ja ominaisuudet. Tärkeitä lähtökohtia tulkkaukselle ovat lisäksi ns. ulkoiset tekijät. *Heidemarie Salevsky* lukee ulkoisiin tekijöihin mm. viestinnän osapuolet, tulkattavan erikoisalan, tekstin erikoistumisasteen, sen esittämistavan ja viestinnän tavoitteet. Omiin tietoihinsa ja taitoihinsa tulkki pystyy vaikuttamaan, ja hän pystyy myös parantamaan niitä. Ulkoisiin tekijöihin tulkki taas ei normaalisti pysty vaikuttamaan, vaan hänen on sopeuduttava niihin ja hoidettava tehtävänsä niiden asettamissa rajoissa.

Ennen tulkkaustehtävää tulkki pyrkii hankkimaan tietoa tulkkaukseen vaikuttavista ulkoisista tekijöistä, koska ne luovat kehysten koko tehtävälle. Aluksi tulkki selvittää kuka puhuu kenelle, missä tilanteessa ja mikä on viestinnän tarkoitus. Saatuaan vastaukset näihin kysymyksiin tulkki voi ryhtyä analysoimaan ja arvioimaan tulevaa tulkkaustehtävää.

Viestintätavaltaan eri erikoisalojen tulkkauksilanteet ovat ehkä yllättävänkin samankaltaisia. Esimerkiksi tieteellisessä konferenssissa viestintä yleensä rakentuu samalla tavalla erikoisalasta riippumatta, ja tulkki tietää miten tieteellisen konferenssin eri vaiheissa – alkutervehdyksissä, puheenvuoroissa ja paneeleissa – yleensä puhutaan. Tämä yleinen tieto erikoisalaviestinnästä auttaa tulkkia sekä lähdetekstin ymmärtämisessä että kohdekielisen tulkkauksen muotoilemisessa. Konenut tulkki on siis perillä tyypillisten tulkkauksilanteiden

viestintärakenteesta. Myös tulkkien koulutuksessa pyritään analysoimaan ja harjoittelemaan tyypillisiä erikoisalojen tulkkauksilanteita.

Peruslähtökohta kaikessa tulkkauksessa on, että puhuja on vastuussa siitä, miten sanoma esitetään. Tulkin tehtävänä on tulkata puhe mahdollisimman tarkasti. Normaalisti tulkki ei "popularisoi" eikä selitä puhujan erikoiskielistä puhetta, vaan tulkki lähtee siitä, että puhuja on itse arvioinut yleisönsä tietotason. Tulkki voi kuitenkin poiketa tästä, jos hän tietää tai huomaa, että yleisö ei todellakaan ymmärrä puhujan sanomaa tulkin seuratussa tarkasti puhujan muotoiluja. Tulkki ei kuitenkaan saa ryhtyä yksinkertaistamaan sanomaa ilman tarkkaa harkintaa, eikä hänen missään nimessä tule aliarvioida yleisöään.

Valmistautumisella suuri merkitys

Tärkeä vaihe jokaisessa tulkkaustehtävässä on valmistautuminen, jolloin tulkki omaksuu tulevassa tehtävässä tarvittavat tiedot. Valmistautumiseen kuuluu perehtyminen tulkattavaan aiheeseen esimerkiksi lukemalla lähde- ja kohdekielisiä erikoisalaan liittyviä artikkeleita ja käyttämällä tietosanakirjoja tietolähteinä. Nopeutensa ansiosta sähköisetkin tietolähteet ovat tulkkille erinomaisia välineitä.

Myös alan termeihin on perehdyttävä etukäteen. Sanakirjojen ja sanastojen lisäksi artikkelit, tietosanakirjat ja muut kirjalliset lähteet voivat olla hyvä lähtökohta. Tulkki pyrkii aina hyvissä ajoin saamaan tilaisuuden järjestäjiltä ja puhujilta materiaalia valmistautumista varten, koska nimenomaan tämän materiaalin perusteella tulkki pystyy rajaamaan, mihin asioihin valmistautumisessa on keskityttävä.

Tulkit ovat yleensä yksimielisiä valmistautumisen merkityksestä. *Daniel Gile* toteaa kuitenkin, että valmistautumisessa on kaksi eri suuntausta. Tulkkauksen opettajat ja teoreetikot korostavat enemmän tulkattavaan aiheeseen liittyvää tietoa, kun taas ammatissa toimivat tulkit tähdentävät termien hallinnan merkitystä.

Mahdolliset puutteet termien hallinnassa aiheuttavat hyvin konkreettisia ongelmia tulkattaessa. Tulkkilla on yleensä rajoitetusti aikaa valmistautumiseen, parhaimmillaan muutamia päiviä, joten aika on käytettävä tehokkaasti mahdollisimman hyvän tuloksen saavuttamiseksi. On siis ymmärrettävää, että termit saavat suuren huomion. Termien ymmärtämiseksi tulkki kuitenkin ehdottomasti tarvitsee myös tietoa itse tulkattavasta erikoisalasta ja termien kontekstista. Jos tulkkilla on myös teoreettista tietoa siitä, miten termit ja erikoisalan käsitteet yleensä käyttäytyvät, se helpottaa alaan perehtymistä.

Etukäteisvalmistautumisen lisäksi valmistautuminen ja oppiminen jatkuvat myös itse tulkkauksilanteessa. Monesti tulkki saa joitakin tehtävään liittyviä tekstejä vasta saapues-

Filosofian lisensiaatti Gun-Viol Vik-Tuovinen työskentelee Vaasan yliopistossa Pohjoismaisten kielten laitoksella tulkkauksen lehtorina ja valmistelee väitöskirjaa tulkkausprosessista. Lisäksi hän toimii freelance-tulkkina.

saan tulkkauspaikalle, ja jotkut tekstit saatetaan jakaa vasta tilaisuuden jo alettua. Myös tilaisuuden puheenvuorot voivat toimia tulkin tietolähteinä.

Muistin käyttö

Kerran opitut termit ovat tulkilla jääneet usein johonkin muistin lokeroon, ja ne ovat tarvittaessa helposti aktivoitavissa. Yleisesti voidaan todeta, että tulkki muistaa suhteellisen hyvin tehtävään valmistautuessaan hankkimansa tiedot. Tiedon prosessointi tapahtuu kuitenkin itse tulkkauksilanteessa hyvin nopeasti, ja huomion jakaminen ymmärtämisen ja tuottamisen välille heikentää oletettavasti tulkin kykyä muistaa, mitä tulkkauksilanteessa on sanottu. Jos tulkkaustehtävä on vaativa, esimerkiksi puhujan hyvin nopean esittämistavan tai hyvin asiapitoisen puheen takia, tulkki yleensä muistaa sanotusta vähemmän.

Eri tulkkaustoimeksiantojen yhteydessä tarvittavien termien lukumäärä vaihtelee suuresti. Joitakin toimeksiantoja varten riittää ehkä kymmenen termin hallinta, kun taas toiset toimeksiannot vaativat useiden kymmenien termien omaksuamista. Tulkit pyrkivät oppimaan tehtävään liittyvät keskeiset termit ulkoa, mutta tyytyvät ehkä toisten termien osalta siihen, että kirjoittavat itselleen termilistan, joka on lähettyvillä tulkkauksen aikana.

Terminologisten ongelmien ratkaiseminen

Valmistautumisestaan ja hankkimastaan ammattitaidosta huolimatta, tulkki voi joutua tilanteeseen, jossa hän ei

yksinkertaisesti pysty täysin ymmärtämään ja ilmaisemaan puhujan erittäin erikoiskielistä puhetta. Silloinkin tulkin on kuitenkin pyrittävä tulkaamaan puheen tärkein sisältö.

Terminologisten ongelmien ratkaisemiseksi tulkilla on käytettävissään useita keinoja. Tulkki voi kohdata terminologisia ongelmia sekä ymmärtämisvaiheessa että tuottamisvaiheessa. Ongelmat on ratkaistava nopeasti, ja tulkilla on tulkkauksilanteessa käytettävissään vain rajoitetusti apuvälineitä. Jos puhuja käyttää tulkille vierasta termiä, tulkki pyrkii pääsemään perille sen merkityksestä käyttäen tietoaan kielestä, aiheesta ja tilanteesta. Tulkatessaan opastusta tehdashallissa tulkilla voi esimerkiksi olla apua siitä, että hän näkee oppaan mainitsevat koneet ja laitteet.

Jos tulkki ymmärtää lähdetekstin, mutta hän ei löydä kohdekielellä sopivaa vastinetta, hänellä on käytössään joitakin strategioita ongelman ratkaisemiseksi. Tulkki voi ensinnäkin muotoilla sanoman eri tavalla tai kuvata termin omin sanoin, jolloin hän saa asiasällön välitettyä tulkkauksessaan ilman kohdekielen termiä.

Yläkäsitteen käyttö voi olla hyvä ratkaisu, jos tulkki ei keksi tarkkaa vastinetta kohdekielellä. Jos ruotsinkielisen puhujan puheessa esiintyy kalalaji *id*, eikä tilaisuuden varsinaisena aiheena ole kalat, tulkki voi selvittää tilanteesta puhumalla yksinkertaisesti kalasta tai hieman tarkemmin *särkikalasta*, ellei hän heti muista, että *id* on suomeksi *säyne*.

Joskus tulkki tietää kohdekielisen termin, mutta tarvitsee hieman lisäaikaa saadakseen sen muististaan. Tällöin tulkki saattaa esittää asiat eri järjestyksessä kuin puhuja ja antaa näin muistilleen hieman lisäaikaa termin prosessoimiseksi. Tulkin puuttuvat tiedot eivät aina ole syynä termiongelmaan, vaan kohdekielestä saattaa puuttua vastaava termi esimerkiksi siitä syystä, että lähde- ja kohdekielen käsitemaailmat poikkeavat toisistaan. Silloin termin selittäminen saattaa olla paikallaan. Käsiteltävä erikoisala voi olla myös niin nuori, että käsitteille ei ole kohdekielellä edes olemassa vakiintuneita termejä.

Joissakin tapauksissa tulkki joutuu turvautumaan lähdekielestä lainattuihin termeihin. Lähdekielinen termi voidaan lainata sellaisenaan, se voidaan muuntaa kohdekielen rakenteeseen paremmin sopivaan muotoon tai tulkki voi muodostaa termistä käänöslainan. Asiantunteva yleisö suvaitsee yleensä joitakin suoraan lähdekielestä lainattuja termejä, jos tulkkaus muuten on sujuvaa. Esimerkiksi seminaarissa, jossa käsiteltiin uutta erikoisalaa, eräs seminaarin osallistuja ilmaisi asian tulkeille näin: "Me osaamme lähdekielestä käytettävät termit, kääntäkää te vain muut asiat, niin ymmärrämme."

Vuorovaikutus tulkkauksessa

Simultaanitulkkauksessa tulkit työskentelevät yleensä pareitain hyvin lyhyitä tehtäviä lukuun ottamatta, ja hyvällä onnella tulkki kollegalla on ratkaisu termiongelmaan. Myös viestinnän muilla osapuolilla on oma roolinsa tulkkauksen kautta tapahtuvassa viestinnässä. Viestintä tapahtuu reaaliaikaisesti, jolloin osapuolilla on mahdollisuus pyytää selvityksiä, jos he eivät ymmärrä. Joskus viestinnälle on eduksi, että tulkki ker-

too yleisölle, jos hänellä on termeihin liittyvä ongelma. Kuulijat voivat silloin päättää, tyytyvätkö tähän, vai haluavatko he keskeyttää meneillään olevan puheenvuoron selvittääkseen asiaa.

Kuulijat voivat myös auttaa tulkkia. Eräs tulkki tulkkasi Ruotsissa suomenkieliselle yleisölle museokäynnin, jossa museon opas kertoi mm. vanhoista ruokatavoista. Hän mainitsi, että lihakeiton mausteena käytettiin *libsticka*-maustetta. Tulkki ei ollut varma suomen kielen vastineesta, joten hän tulkkasi: "Lihakeiton mausteena käytettiin maustetta, joka ruotsiksi on libsticka." Hyvin nopeasti kuului yleisön joukosta ääni: "Niin se on suomeksikin!"

Kulutus käytännön tarpeisiin

Tulkki on erikoisalojen ja termien suurkuluttaja, ja hän käsittelee työssään paljon erikoisalan tekstejä. Siksi on tärkeää, että tulkillla on käytettävissään myös terminologisia työkaluja. Tulkki ei kuitenkaan ole "kävelevä tietosanakirja" tai "kävelevä termilista", vaikka hänelle kertyykin työnsä kautta suhteellisen laajaa, vaikkakin aika pinnallista ja pirstaleista, tietoa eri erikoisaloista.

Lähteet:

Baaring, Inge (2001). *Tolkning — hvor og hvordan*. Frederiksberg: Samfundslitteratur.

Gile, Daniel (1995). *Basic concepts and models for interpreter and translator training*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.

Jones, Roderick (1998). *Conference Interpreting Explained*. Manchester: St Jerome Publishing.

Nuopponen, Anita (1995). Terminologiaoppia käytännössä. Teoksessa: *Att undervisa i tolkning. Tulkkauksen opettaminen*, 19–26. Helsingfors: Nordiska språk- och informationscentret & Vasa universitet.

Pöchhacker, Franz (1994). *Simultandolmetschen als komplexes Handeln*. Tübingen: Gunter Narr Verlag.

Salevsky, Heidemarie (1992). Möglichkeiten und Grenzen eines Interaktionsmodells des Dolmetschens. Teoksessa: Mary Snell Hornby, Franz Pöchhacker & Klaus Kaindl (toim.) *Translation Studies — An Interdiscipline*, 159–168. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.

Saresvuo, Johanna & Ojanen, Sirkka-Liisa (1988). *Tulkin käsikirja*. Helsinki: Gaudeamus.

Nordterm 2003 – noutopöydästä noukittua

Johanna Suomalainen

9

Sinisen meren ja sinisen taivaan ympäröimä Gotlanti on kesäisin ainutlaatuinen nähtävyys – ja siis syystäkin Ruotsin suosituin matkailukohde. Tämän auringon ja ruusujen saaren pääkaupungissa Visbyssä järjestettiin pohjoismaiset Nordterm-päivät 11.–14. kesäkuuta. Kauniiden maisemien ja jatkuvan auringonpaisteen lisäksi päivien ohjelmaan kuului terminologian noutopöytä, joka tarjosi monipuolisen kattausten terminologian antimia.

Neljän teeman symposiumi

Nordterm-päivät ovat joka toinen vuosi järjestettävä, muutama päivän mittainen pohjoismainen terminologia-alan koontuminen, jonka järjestelyistä vastaa pohjoismainen terminologia-alan yhteistyöelin Nordterm. Tänä vuonna järjestämisyöryssä oli ruotsalainen Terminologisentrum TNC, joka oli koonnut tilaisuudesta monipuolisen kokonaisuuden terminologiaa teorista uusiin tuuliin. Päivien ohjelmaan kuului kurssi (kurssista lisää sivulla 18), kaksipäiväinen terminologia-alan symposiumi ja Nordtermin työryhmien kokoukset.

Kaksipäiväinen symposiumi oli jaettu neljään ajankohtaiseen teemaan. Teemoina olivat terminologian markkinointi ja rooli yhteiskunnassa, uudet sovellusalueet sekä sanastotyön rooli verrattuna muihin kieli- ja käsitetiedon sovellusalueisiin. Monipuolisuuden vuoksi symposiumi tarjosikin varmasti jokaiselle jotakin.

Symposiumin avasi TNC:n johtaja *Anna-Lena Bucher*. Puheessaan Bucher painotti Nordtermin ja ennen kaikkea Nordterm-päivien merkitystä sanastotyön ja terminologian parissa työskenteleville. Kokoiaan Nordterm-päivät niin terminologit kuin muutkin terminologian parissa työskentelevät tai siitä kiinnostuneet yhteen keskustelemaan, jakamaan tietoa ja kokemuksia sekä solmimaan uusia yhteyksiä muihin Pohjoismaihin ja Pohjolan ulkopuolellekin.

Kielten käyttöalan kaventuminen puhutti

Symposiumin aikana useaan otteeseen keskustelua herätti kansalliskielten käyttöalan kaventuminen. Suomen lisäksi myös muissa Pohjoismaissa on viime aikoina keskusteltu paljon aiheesta, kun on huomattu, että eri aloilla – myös muiden kuin tutkijoiden piirissä – omaa kieltä ei käytetä, vaan kommunikaatio tapahtuu lähinnä englanniksi.

Johan Myking Bergenin yliopistosta tarkasteli aihetta kielitutkijan näkökulmasta esitellessään kielten käyttöalan kaventumiseen liittyviä käsitteitä ja ilmiöitä. Mykingin mukaan puhutaan kielen käyttöalan kaventumisesta, kun jollakin erikoisalalla oman kielen ilmaisuvarat ovat lakanneet kehitty-

mästä, kun alan käyttökieleksi on vähitellen vakiintunut jokin toinen kieli, usein englanti. Oman kielen aseman heikentymisen johtaa siihen, ettei erikoisalasta pystytä kommunikoiminen omalla kielellä, koska uusille (tai vanhemmillekaan) käsitteille ei ole olemassa omakielisiä ilmauksia. Esimerkkinä ilmiöstä Myking mainitsi tieteenalat, joilla opetuskieleksi on valittu englanti, jonka seurauksena myös alan käyttökieleksi yleensä vähitellen vakiintuu englanti.

Oman kielen käyttöalan kaventuminen jonkin erikoisalan piirissä tapahtuu usein vaihtokäytön ja useiden tekijöiden summana. Mykingin mukaan kielen käytöstä voidaan myös tietoisesti irtisanoutua, jolloin lakataan vapaaehtoisesti tai pakotettuna käyttämästä jotain kieltä. Esimerkiksi Namibiassa on päätetty ottaa opetuskieleksi englanti, jolloin omakielisestä opetuksesta on luovuttu.

Eri ammattialoilla voidaan myös tietoisesti luoda omakielistä termistöä. Käyttöalan valloituksella Myking tarkoittaakin omakielisen ammattikielen luomista aloille, joilla sitä ei aikaisemmin ole ollut tai joilla kieli on ollut puutteellista. Käyttöalan jälleenvallotus sitä vastoin tarkoittaa sitä, että luodaan omakielistä, ajanmukaista termistöä alalle, jonka ammattikieli on syystä tai toisesta aikoinaan vaihtunut toiseksi.

Myking totesi, ettei mikään kieli ei voi täysin kattaa kaikkia erikoisaloja, mutta yhä useamman ammattikielen muunkielistyminen kaventaa oman kieleemme käyttömahdollisuuksia ja näin rappeuttaa kieltä. Kielen aseman heikentymisen aiheuttaa myös todellisia kommunikaatio-ongelmia tilanteissa, joissa alasta ja sen tuloksista halutaan viestiä alan ulkopuolelle. Erikoistiedon popularisointi ei onnistu, jos erikoisalan asiantuntijoilla ja maallikoilla on yhteistä kieltä.

Selkeät termit tuottavat selkeää kieltä

Mitä eri alojen ammattiviestinnässä kannattaisi sitten tehdä sen takaamiseksi, etteivät oman kieleemme käyttömahdollisuudet enää entisestään supistuisi? Sanastotyö on yksi keino pyrkiä estämään kielen käyttöalan kaventumista, sillä annetaanhan työssä ehdotuksia omakielisiksi termeiksi käsitteille, joilla omakielistä, vakiintunutta ilmausta ei vielä ole.

Muitakin keinoja toki on. *Torbjörg Breivik* Norjan kielineuvostosta esitteli Nordterm-päivillä Norjassa suunnitteilla olevaa kielipankkia, joka kokoaisi kieliresurssit yhteen paikkaan. Hankkeen taustalla on huoli norjan käyttöalan kaventumisesta. Breivik mukaan englanti on syrjäyttämässä norjan kielen niin kulttuurin kuin erikoistiedonkin aloilla. Norjan kieli on useissa suurissa norjalaisyrityksissä saanut väistyä englannin tieltä ja useilla tekniikan aloilla englannilla on jo nyt hallitseva asema. Kielipankin avulla pyritäänkin vahvistamaan norjan kielen asemaa yhteiskunnassa. Alustavissa suunnitelmissa kielipankki pyrki tarjomaan tutkijoiden ja teollisuuden käyttöön kattavan ja monipuolisen kieliaineiston (mm. tekstejä, puhetta ja termistöjä), jonka toivotaan tehostavan niin palveluita kuin työprosesseja.

Norjalaisten kielipankin lisäksi myös Ruotsissa ollaan parhaillaan suunnittelemassa omaa terminologiaan keskittyvää

tietopankkia. Ruotsalaisen sanastokeskuksen TNC:n vetämä Terminologisk infrastruktur i Sverige -hanke (TISS) pyrkii kokoamaan yhden terminologiaportaalin alle mahdollisimman kattavan kokonaisuuden termiresursseja, jotta jatkossa terminologinen tiedonhaku helpottuisi ja portaalit tarjoaisi monipuolisen työkalun terminologisten ongelmien kanssa painiskeleville.

Portaaliin ollaan myös suunnittelemassa ns. rikstermbankenia, joka sisältäisi laajan joukon viranomaisten, yritysten ja organisaatioiden termistöjä. Tällä hetkellä hankkeessa kartoitetaan maan termiresursseja, ja selvitetään mitä aineistoja eri tahot ovat halukkaita rikstermbankeniin antamaan. Peukut pystyssä Ruotsille – jos Ruotsin hanke onnistuu, Suomen kannattaisi ehdottomasti harkita vastaavanlaisen hankkeen käynnistämistä. Lisätietoa hankkeesta löytyy Terminologisentrum TNC:n www-sivustolta osoitteesta <http://www.tnc.se/html/1aktu.htm>.

Erikoistiedon popularisointi

Kielitieteilijä ja ekonomi *Gisela Gurr* käsitteli esitelmässään erikoistiedon popularisointia. Gurr on tehnyt Berliinissä sijaitsevaan Humboldtin yliopistoon vuonna 2001 lopputyön, jossa hän oli tarkastellut maallikoille suunnatun Euroopan talous- ja rahaliitto EMUa koskevan uutisoinnin popularisointia sanomalehdissä.

Miten EMUsta sitten kerrottiin suurelle yleisölle? On selvää, että asiantuntijoiden keskenään käyttämä ammattikieli poikkeaa kielestä, jota käytetään kun ammattialasta halutaan viestiä maallikoille. Kun kohderyhmänä ovat maallikot, pitää kielenkin olla maallikoiden ymmärrettävissä. Tutkiessaan rahaliitosta kirjoitettuja artikkeleita Gurr tarkasteli juuri niitä keinoja, joilla aihetta yleistajuisitettiin maallikoille.

Gurrin mukaan maallikoille rahaliitosta kirjoitetaan asiantuntijatekstejä pelkistetympin. Asiantuntijakielen monimutkaisuutta vähennetään yksinkertaistamalla asioita ja luomalla maallikolle tuttuja yhteyksiä asioiden välille. Popularisoidut tekstit myös selittävät käsitteitä ja antavat ymmärtämiseen vaadittavaa lisätietoa.

Myös termeihin liittyy popularisointia. Gurr kertoi, ettei rahaliiton käsitteistä aina käytetty asiantuntijoiden käyttämiä termejä, vaan tarvittaessa käsitteelle oli muodostettu kuvaavampi tilapäismuodoste. Esimerkiksi ruotsinkielinen termi *transaktionskostnad*, joka viittaa tapahtumamaksuun, oli selitetty luomalla tilapäismuodoste *växlingskostnad*, jonka ajateltiin olevan maallikolle edellistä kuvaavampi. Toisaalta tietyissä tilanteissa myös termejä oli yksinkertaistettu. Esimerkiksi ruotsin *valuta*-sanan sijaan tekstiin oli valittu konkreettisempi ilmaus *euro*.

Tiedotusvälineiden kautta törmää yhä useammin erikoistietoon. Jotta viesti saataisiin onnistuneesti perille on lähetettävän osattava popularisoida omaa erikoiskieltään huomioimalla kohderyhmänsä tietotaso. Gurr pitikin oman ammattikielen tehokasta hallintaa yhtä tärkeänä kuin taitoa osata kansantajuistaa oman alansa erikoistietoa.

Leksikografia terminologin silmin

Ensimmäinen symposiumipäivä päättyi *Virpi Kalliokuusen* esitelmään leksikografian ja terminologian välisistä suhteista. Terminologian parissa yli kymmenen vuotta työskennellyt ja nykyisin Gummeruksessa kustannuspäällikkönä toimiva Kalliokuusi otti esille ajatuksia, joita hän kertoo pohtineensa siirryttyään terminologiatyöstä leksikografian työhön.

Leksikografian työssä – kuten ei terminologinkaan – ei ole olemassa absoluuttisen oikeita ratkaisuja. Jokaisen sanakirjan kohdalla tehdään omat ratkaisunsa sanakirjan mikro- ja makrorakenteen suunnittelussa. Esitelmässään Kalliokuusi tarkasteli muun muassa yleissanakirjan hakusanavalikoiman rajausta verrattuna erikoissanakirjan termi-inventarioon. Erikoissanakirjoissa hakusanavalikoima on yleissanakirjaan verrattuna varsin suppea, mikä osaltaan helpottaa hakusanojen rajausta. Erikoissanakirjoissa mukaan otetaan alan keskeisimmät ja ongelmallisimmat käsitteet, kun taas yleissanakirjaan mukaan otettavat hakusanat eivät yleensä määräydy yhtä johdonmukaisin perustein.

Yleissanakirjan hakusanojen valintaan vaikuttavat Kalliokuusen mukaan useat eri tekijät. Pakollisten hakusanojen (kuten artikkelit, prepositiot, lukusanat ja viikonpäivät) lisäksi leksikografi valitsee sanakirjaan mukaan suuren joukon valinnaisia hakusanoja, jotka valitaan kussakin sanakirjahankkees-

sa erikseen, eri perustein. Juuri valinnaisten hakusanojen rajauksessa leksikografian taidot punnitaan, sillä luonnollisesti rajattava joukko on loputon: "Tutun perussanaston" lisäksi mukaan voidaan ottaa tyylillisesti tärkeitä variantteja, johdoksia, yhdyssanoja, sanaliittoilmauksia, yleiskielen kannalta tärkeimpiä erikoisalojen termejä jne.

Leksikografian omat intressit vaikuttavat osaltaan hakusanavalikoimaan, mutta hyvältä leksikografilta vaaditaan myös objektiivista näkemystä hakusanavalikoiman arvioinnissa ja rajauksessa. Leksikografian pitäisi pystyä arvioimaan kunkin sanakirjatyyppin sekä ajatellun kohderyhmän ja sen tiedonhaun tarpeiden kannalta olennaiset hakusanat – eli se mikä missäkin sanakirjassa olisi olennaisinta ja tärkeintä hakusanastoa tietylle oletetulle kohderyhmälle. Tässä arviointityössä terminologiasta opitut kielellisen analyysin menetelmät voisivat Kalliokuusen mielestä olla avuksi.

Kalliokuusi esitteli myös parhaillaan käynnissä olevaa Benedict-hanketta, jossa myös Gummerus Kustannus on mukana. Muita osanottajia EU-rahoitteisessa sanakirjahankkeessa ovat Kielikone, Tampereen yliopisto, Nokia ja Englannista Lancasterin yliopisto ja HarperCollins Publishers. Hankkeen tarkoituksena on kehittää uudenlainen, älykäs sanakirjaohjelma, joka ottaa huomioon käyttäjän tiedonhaun tarpeet. Perinteisen sanakirjatiedon lisäksi sanakirjaohjelma tarjoaa käyttäjälleen muun muassa mahdollisuuden tutkia sanojen

TULE SANASTOTYÖN PERUSKURSSILLE

Aiheuttavatko epäselvät termit työssäsi viestintäongelmia?

Joudutko usein pohtimaan, mitä suomenkielistä termiä käytät vieraskielisestä ilmaisusta?

Tutustuminen sanastotyön menetelmiin säästää työssäsi termiongelmien pohtimiseen käytettyä aikaa, vaivaa ja rahaa.

**Tule Tekniikan Sanastokeskuksen järjestämälle sanastotyön kurssille
keskiviikkona 15.10.2003 klo 9.00–16.00.**

Kurssilla käydään läpi sanastotyön perusasiat käytännön esimerkkien avulla.

Kurssi järjestetään Teknillisen korkeakoulun kirjaston luentosalissa
(Otaniementie 9, 02150 Espoo).

Kurssin hinta on Sanastokeskuksen jäsenille 250 euroa (norm. 300 euroa).
Hinta sisältää opetuksen ja kurssimateriaalin lisäksi lounaan sekä aamu- ja iltapäiväkahvin.

Tiedustelut ja ilmoittautumiset 29.9.2003 mennessä
puh. (09) 2709 1060, faksi (09) 608 859 tai s-posti tsk@tsk.fi.

käyttöä eri lauseyhteyksissä ohjelman sisältämistä teksti-aineistoista. Lisäksi käyttäjä voi perehtyä hakusanoihin liittyvään muuhun tietoon tai hän voi siirtyä etsimään lisätietoa hakusanasta muista tiedonlähteistä, kuten Internetin hakukoista. Projektin on määrä päättyä keväällä 2005.

Kielipolitiikkaa Scaniassa

Ruotsissa Scanian kieli- ja julkaisupuolella työskentelevä *Ingrid Almqvist* kertoi esitelmässään termityöstä Scaniassa. Scanian konsernikieli on Almqvistin mukaan englanti, mutta pääkonttorin paikallisissa toiminnoissa käytetään ruotsia.

Kielituen tarve vaihtelee yrityksessä osastoittain. Kehityssektorilla, jossa tuotetaan teknisestä dokumentaatiota englanniksi, panostetaan englannin kielen huoltoon, kun taas jälkimarkkinoinnissa ruotsin kielellä on keskeinen rooli, sillä osastolla tuotetaan paljon ruotsinkielistä ohjeistusta, joka myöhemmin käännetään yhteistyökumppanien kielille. Jälkimarkkinoinnissa ruotsin kielen huollolla halutaan varmistaa edelleenikäntämisen laatu.

Almqvistin mukaan termityöhön ryhdyttiin, koska yrityksen eri osastoilla ei aina ollut käytössä yhtenäistä termistöä. Hankkeen taustalla oli siis selkeä tarve harmonisoida yrityksen kieltä. Termistön harminisointiin on pyritty rakentamalla yrityksen sisäinen www-pohjainen termitietokanta, joka sisältää tällä hetkellä 3 000 käsitettä.

Termityö osaksi säädösvalmistelua

Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksessa EU-kielenhuoltajana työskentelevä *Aino Piehl* esitteli EU-kielenhuoltajan roolia termityössä. Piehlin mukaan useimmat EU-kielenhuoltajalle esitetyt termikysymykset koskevat vieraskielisiä termejä. Tavallinen lähtökohta on, että kysyjä haluaa tarkistaa, onko hänen näkemänsä tai muodostamansa suomenkielinen termivastine suomen kielen kannalta suositeltava. Joskus taas lähtökohtana on, ettei kysyjä ole tyytyväinen kohtaamaansa termiin ja pyytää uutta ehdotusta sitä korvaamaan. Myös selvät oikeinkirjoitusongelmat johtavat Piehlin mukaan uuden sanan termimäisyyden pohtimiseen.

Piehlin mukaan termikysymyksiin vastaaminen yksin tai yhden organisaation voimin on työlästä, sillä taustatiedon keruu ja asiantuntijoiden selvittäminen vie aikaa. Hän uskookin, että EU-tekstien laatimiseen liittyvä termityö hyötyisi siitä, että sitä varten luotaisiin maassamme omat rakenteensa, jotka yhdistäisivät kaikkien siihen osallistuvien asiantuntemuksen ja tarjoaisivat kanavan heidän keskinäiselle mielipiteenvaihdolle. Vastaavanlaista verkkoa suunnitel-

laan parhaillaan Ruotsissa, jossa TISS kokoaa termiresurssoja yhteen oman terminologiaportaalin alle.

Piehl korosti myös viranomaisten termitietouden lisäämistä säädösvalmistelussa. Termien pohtimista ei vielä pidetä säädösvalmisteluun kuuluvana työvaiheena, mikä puolestaan vaikeuttaa myöhempää termityötä. Piehlin mukaan keskustelu termeistä jo säädösvalmistelun alkuvaiheessa helpottaisi termiehdokkaiden saamista laajempaan leveytykseen.

Pidot keskiajan hengessä

Päivät venyivät pitkiksi järjestetyn ohjelman ja mukavan yhdessäolon merkeissä. Torstaina symposiumin päätteeksi saimme lyhyen, huumoripitoisen peruskurssin gotlannin kielestä. Paikallisessa radiossa jo 20 vuotta viikottaista gotlanninkielistä ohjelmaa vetävät opettajamme *Bosse Carlgren* ja *Las Jakobsson* tutustuttivat meidät gotlannin kieleen, ja paikallisin lauluin maustettu peruskurssi jäi varmasti jokaiselle mieleen. Kurssin annista saimme sanastettua muun muassa nykYTEKNOLOGIAN keskeisimmät käsitteet gotlanniksi (*kännykkä = lummläur; tietokone = skrivhug*).

Gotlannin kurssin jälkeen ohjelmassa oli opastettu kaupunkikiertos Visbyn kaupunginmuurien sisäpuolella. Kaupunki kapeine kujineen ja pitkin muureineen on erikoinen sekoitus nykypäivää ja historiaa. Kirkot, mahtipontiset rauniot ja hansaliiton aikaiset kauppatalot muistuttavat menneistä suuruuden ajoista sulassa sovussa nykyaikaisten palveluiden keskellä.

Perjantain iltaohjelmassa oli juhlaillallinen keskiaikaisessa ravintolassa. Todentuntuiset keskiaikaiset pidot syntyivät hetkessä, kun tunnelmallinen ravintolamiljöö oli katettu keskiajan henkeen vuosisatojen takaisilla herkuilla ja ohjelmassa oli niin tanssia, musiikkia kuin teatteriakkin. Aikakauden mukaisesti asuihin pukeutunut henkilökunta ja tapahtuman järjestelyistä vastanneet TNC:läiset loihittivat illallisesta ainutlaatuisen kokemuksen.

Sää suosi tapahtumaa myös lauantaina, jolloin suuntasimme kohti Gotlannin eteläkärkeä ja kävimme tutustumassa karuihin rannikkoseutuihin ja vehreisiin niittyihin. TNC:läiset olivat pistäneet parastaan, ja saimmekin varmasti jokainen mukavia muistoja kauttaaltaan onnistuneista päivistä. Kiitos TNC – kahden vuoden päästä Islannissa tavataan!

Anna-Lena Bucher johtaa Terminologicentrum TNC:tä. Vuosina 2001–2003 hän on lisäksi toiminut Nordtermin puheenjohtajana.

Perjantaina nautimme juhlailallisen keskiajan hengessä

Isäntinä toimineet TNC:läiset olivat juhlailallisella aikakauden mukaisissa asuissa

Termilähteistä ja niiden luotettavuudesta

Riitta Brelth

14

Kääntäjän työn yhtenä oleellisena osana on aina ollut mahdollisimman oikeiden termivastineiden löytäminen. Aikaisemmin oli varsin vaikea löytää etenkin erikoisalojen sanastoja tai tahoja, jotka olisivat perehtyneet jonkin kapean alan käsitteistöön. Viime vuosien aikana tilanne on kuitenkin muuttunut: varsinkin sähköisiä erikoisalojen sanastoja löytyy kymmenittäin aiheesta kuin aiheesta. Nyt ongelmaksi onkin muodostunut, miten tunnistaa luotettavat sanastot tästä epämääräisestä joukosta.

Mitään yleispätevää menetelmää sanaston luotettavuuden tarkistamiseksi ei luonnollisestikaan ole. Jokaisella kääntäjällä on omat sanastonsa, suosikkiluettelonsa sekä kontaktihenkilönsä, joihin hän vuosien varrella on oppinut luottamaan. Joitakin yleisiä seikkoja kuitenkin on, joihin kannattaa kiinnittää huomiota, kun kohdalle osuu uusi sanasto, painettu tai sähköinen, ja on päätettävä, voiko sen termivastineita käyttää omassa käännöksessään. Koska työkenttäni on valtionhallinto ja siihen liittyvä vieraskielinen terminologia, tarkastelen tässä artikkelissa asiaa lähinnä asiatekstikääntäjän ja julkishallinnon terminologian näkökulmasta.

Voiko yleissanakirjaan luottaa?

Yleissanakirjat keskittyvät nimensä mukaisesti yleiskielen käsitteisiin, vaikka useista kuitenkin löytyy myös monien erikoisalojen yksittäisiä termejä. Nyrkkisääntönä voisi sanoa, että mitä useampia erikoisaloja sanakirjaan on sisällytetty, sitä epäluotettavampia annetut vastineet yleensä ovat. Erikoisalan tekstiin ei mielestäni pitäisi ottaa vastineita yleiskielen sanakirjasta.

Yleissanakirjat antavat yleensä useita vastineita yhdelle erikoisalan termille. Esimerkiksi *asetuksen* englanninkieliseksi vastineeksi usein ehdotetaan seuraavia: "*statute, ordinance, decree, order, regulation, enactment, edict*". Näillä kaikilla kuitenkin on oma merkityksensä ja vain yksi (*decree*) on oikeusministeriön suosittama vastine *asetukselle*.

Yleissanakirjat eivät vanhene yhtä nopeasti kuin erikoisalojen sanastot, mutta niin käytön kuin uusien, korjattujen painosten myötä nekin paranevat ja täsmentyvät. Siksi kannattaa aina tarkistaa kirjan julkaisuvuosi sekä varmistua siitä, että kyseessä todella on sanakirjan viimeisin painos.

Erikoisalojen sanastojen käytettävyyttä

Erikoisalojen sanastojen kohdalla suurena ongelmana ovat nyky-yhteiskunnan nopeat ja jatkuvat muutokset. Vieraskielisten vastineiden löytäminen on hankalaa, kun lähdekielten käsitteet jatkuvasti muuttuvat ja elävät. Kielen ja kulttuurin muutokset lähde- ja kohdekulttuureissa eivät myöskään tapahdu samanaikaisesti. Suomessa *kännykkäilput* alkavat olla aika yleisiä, kun taas muualla ei välttämättä tun-

neta koko käsitettä. Kun Suomessa *projektipäälliköt* ja *projektijohtajat* nykyään usein ovat *projektivastaavia*, ei samaa muutosta kansainvälisesti ole tapahtunut. Näin ollen ei ole mitään syytä muuttaa kyseisen virkanimikkeen vieraskielistä vastinetta.

Yli kolme tai neljä vuotta vanhaan erikoisalan sanastoon on jo syytä suhtautua tietyllä varauksella. Koska käännettävät tekstit usein kuvailevat nimenomaan alan viimeisimpiä tapahtumia, niihin liittyviä käsitteitä harvoin löytyy muutaman vuoden vanhasta sanastosta. Uudet käsitteet ovat myös sanaston julkaisuuhetkellä saattaneet olla niin uusia, että niiden sisältö on myöhemmin täsmentynyt ja kyseinen prosessi on vaikuttanut niiden vieraskielisiin vastineisiin.

Erikoisalan sanaston kohdalla kannattaa myös selvittää, ketkä sen ovat laatineet. Tekijäjoukossa tulisi olla alan kotimaisia ja ulkomaisia asiantuntijoita. Mikäli kohdekielisiä asiantuntijoita ei ole mukana, olisi suotavaa, jos johdannosta edes löytyisi maininta siitä, että vastineista on neuvoteltu kansainvälisten asiantuntijatahojen kanssa tai että sanaston osuus on ollut kansainvälisellä lausuntokierroksella.

Se, että valituille vieraskielisille vastineille on yritetty hakea mahdollisimman laajaa kansainvälistä vastaavuutta, lisää oleellisesti sanaston luotettavuutta. Omissa pienissä piireissä mietityt vastineet voivat toki olla hyviä nekin, mutta on myös olemassa vaara, että vastineiksi on otettu kohde-kulttuurista vastineita, jotka näyttävät samoilta kuin lähdekielen käsitteet, mutta joiden sisältö onkin erilainen. Tällaisia ovat mm. eri maiden sosiaalijärjestelmiin sidotut käsitteet sekä lainsäädäntöön liittyvä terminologia.

Säädöskäännökset kääntäjän tukena

Kun kuvataan Suomen yhteiskuntaa ja sen ilmiöitä, voi yhtenä luotettavana lähteenä käyttää Suomen kansallisen lainsäädännön vieraskielisiä käännöksiä. Käännökset ovat yleensä kohdekieltä äidinkielenään puhuvien kääntäjien tekemiä ja käsitteistöä on neuvoteltu kyseisen hallinnonalan kääntäjien ja substanssivirkamiesten kanssa. Käännöksissä on yleensä maininta siitä, että kyseessä on 'epävirallinen käännös' (unofficial translation), mikä johtuu siitä, että vain suomen-, ruotsin- ja saamenkielisillä säädöksillä on maassamme lainvoima. Maininta ei kuitenkaan tarkoita, että käännös olisi huolimattomasti tai ammattitaidottomasti tehty.

Säädöskäännöksiä on tallennettu Finlexin yhteydessä olevaan tietokantaan (<http://www.finlex.fi> > Lainsäädäntö > Säädöskäännökset). Mikäli käännöstä ei sieltä löydy, kannattaa ottaa yhteyttä kyseisen ministeriön säädöskäännösyhteyshenkilöön. Myös ministeriöiden kääntäjät ovat perehtyneet hallinnonalansa käsitteistöön ja pystyvät auttamaan terminologian tai ohjaamaan kysyjän edelleen luotettaviksi tiedoilleen lähteille.

Säädöskäännöskään eivät tietenkään ole täydellisiä, mutta niiden taso ja saatavuus ovat parin viime vuoden aikana huomattavasti parantuneet. Kansainvälinen yhteistyö on yleistynyt niin paljon ministeriöissäkin, että korkeatasoisten säädöskäännösten, kuten myös muiden käännösten, tarve on tiedostettu.

Miten suhtautua sähköiseen sanastoon?

Kun sähköisiä sanastoja alkoi ilmestyä, riemuuttiin nimenomaan siitä, että nyt saataisiin ajantasaisia sanastoja, koska painettuun sanakirjaan verrattuna sähköisen sanaston päivittäminen olisi niin helppoa. Aivan näin ei ole kuitenkaan käynyt, sillä päivittäminen onkin osoittautunut arvioitua työläemmäksi. Sen yhteydessä joudutaan käsittelemään niin valtavia tietomassoja, ettei päivitykseen aivan pienten muutosten tekemiseksi kannata ryhtyä.

Monet kaupallisista sähköisinä julkaistuista yleisanakirjoista ovat myös kustantajien "normaaleja" sanakirjoja, jotka päivittämättä, on vain muunnettu sähköiseen muotoon: koko alkuperäinen ajantasaisuusperiaate on jo tässä alkuvaiheessa jäänyt täyttymättä.

Sähköisten erikoisalojen sanastojen kohdalla tilanne on parempi. Esimerkiksi Suomen julkishallinnon virastojen Internet-sivuilta löytyvät sanastot ovat suhteellisen luotettavia, sillä niitä pyritään tietoisesti pitämään ajantasalla. Sivuilta löytyy yleensä myös sanaston ylläpitäjän yhteystiedot, jolloin tekijän konsultointi ja palautteen antaminen on helppoa. Käyttäjiltä toivottaisiinkin nykyistä huomattavasti enemmän palautetta, sillä vain käytännön testauksen kautta sanalistojen laatijat voivat tietää, miten selkeitä ja käyttökelpoisia heidän laatimansa sanastot ovat.

Miten valita 'oikea' vastine?

Kansainvälisiltä com-, net- ja org-loppuisilta www-sivuilta löytyy massoittain sähköisiä sanastoja eikä todellakaan ole aivan yksinkertaista tietää, miten niihin kaikkiin pitäisi suhtautua. EU:n sanastoja lukuun ottamatta tällaisista sanastoista lähes poikkeuksetta myös puuttuu suomi. Usein voi käydä myös niin, että jos löytää monta saman erikoisalan sanastoa, niissä kaikissa on annettu hiukan toisistaan poikkeava määritelmä samalle termille. Mikä niistä sitten on 'oikein'?

'Oikean' vastineen valinta on todella ongelmallista. Sopivinta vastinetta pitäisi etsiä lähinnä käännettävän tekstin pohjalta. Jos teksti käsittelee suomalaisen yhteiskunnan ilmiöitä, termivastineita kannattaa hakea suomalaisista lähteistä; jos se liittyy EU:n hallinnonalaan, vastineita voi löytyä EU:n sanastoista tai lainsäädännöstä; jos teksti käsittelee yh-teistyötä jonkin kansainvälisen järjestön kanssa (esim. IMF, OECD, WHO), termivastavuudet tulisi etsiä järjestön omasta aineistosta. Turvallisinta on myös käyttää kyseisen organisaation suosittamia vastineita, vaikka itse ei aina olisikaan samaa mieltä niiden vastaavuudesta.

Koska sähköisistä sanastoista usein puuttuu johdanto, on mahdotonta tietää, missä maassa ja kenen toimesta ne on laadittu. Siitä syystä on myös hyvä aina katsoa sivustoilla olevia 'About the Dictionary'-, 'About us'- ja 'Updated...'-linkkejä. Niitä tutkimalla voi ainakin osittain päätellä, sopivatko sanastossa annetut vastineet käännettävänä olevaan tekstiin vai eivät. Mitä vähemmän tietoa sanastosta kuitenkin annetaan, sitä suuremmalla kriittisyydellä sanaston tarjoamiin vastineisiin tulisi suhtautua.

Kirjoittajasta:

Riitta Brelih työskentelee terminologina valtioneuvoston kanslian kielpalvelussa.

Eduskuntavaaleihin liittyvää termistöä etsimässä

15

On mahdotonta määrittää 'yleismaailmallista' keinoa luotettavien termilähteiden löytämiseksi, koska tilanne vaihtelee mm. aihepiireittäin. Joillakin aloilla on olemassa yleisesti tunnettuja auktoriteettitahoja, joiden sanastoihinkin voi luottaa. Usein kääntäjä joutuu kuitenkin itse ottamaan kantaa löytämiinsä sanastoihin ja selvittämään niiden luotettavuutta.

Kun Suomessa tänä vuonna pidettiin eduskuntavaalit, alettiin alkuvuodesta kysellä vaaleihin liittyvää terminologiaa. Internet-haulla löytyi lukuisia vaalisanastoja, joita ylläpitivät erilaiset kansainväliset järjestöt. Kaikista ulkomaisista sanastoista puuttuivat suomenkieliset vastineet. Niissä näytti kuitenkin olevan paljon käyttökelpoisia käsitteitä ja selkeän tuntuja määritelmiä, mutta voisiko niitä soveltaa Suomen oloihin.

Esimerkiksi *vaalipiirille* sopivalta näyttävä brittiläinen vastine *constituency* voidaan kääntää suomeksi vastineella *vaalipiiri*, mutta brittiläisessä yhteydessä se tarkoittaa aluetta, josta valitaan parlamenttiin yksi jäsen. Suomessahan maa on vaaleja varten jaettu 15 vaalipiiriin ja niistä valittavien edustajien lukumäärä määräytyy vaalipiirin asukasluvun mukaan.

Koska kyse oli nimenomaan Suomen eduskuntavaaleista, oli järkevää ensin tutustua oikeusministeriön ja Tilastokeskuksen sivuilta löytyvään käsitteistöön. Oikeusministeriö on virallinen vaaliviranomainen ja Tilastokeskus hoitaa äänenlaskennan. Molempien sivuilta löytyikin paljon suomen-, ruotsin- ja englanninkielistä aineistoa.

Lukuisten kansainvälisten vaalisanastojen joukossa olivat mm. seuraavat: http://www.idea.int/publications/ace/electoral_glossary.htm ja <http://www.aceproject.org>. Osoitteet olivat tyypillisiä, ensi silmäyksellä mitäänsanomattomia merkijonoja. Kun 'idea.int'- ja 'aceproject.org'-osoitteita alkoi tarkemmin tutkia, kävi ilmi, että Suomi on IDEAn (International Institute for Democracy and Electoral Assistance IDEA) jäsen ja myös mukana ACE-projektissa (Administration and Cost of Elections, ACE Project).

IDEA on eri maiden hallitusten välinen järjestö, joka pyrkii toteuttamaan kestävän demokraattisen kehityksen periaatetta ympäri maailmaa. Sen jäsenenä on eri maiden hallituksia ja monia kansainvälisiä järjestöjä (mm. YK). ACE-projektin tarkoituksena puolestaan on antaa tietoa kaikista vaalien järjestämiseen liittyvistä asioista vaaliviranomaisille ja sen taustalla ovat monet kansainväliset järjestöt (mm. YK). Koska Suomi siis on mukana molempien toiminnassa, oli syytä olettaa, että näillä sivuilla annettua vaaleihin liittyvää yleistä terminologiaa (esim. *ennakkoäänestys*, *sitoutumaton*, *yleinen ja yhtäläinen äänioikeus*, *äänioikeutettu*) voidaan soveltaa Suomenkin oloihin.

Yksittäinen termi vai selittävä käännös?

Lukemattomista sähköisistä ja painetuista sanastoista huolimatta kaikille käsitteille ei löydy vieraskielisiä vastineita. Käsite voi olla niin kotimainen, ettei sitä kohdekulttuurissa tunnisteta, tai sen sisältö voi vaihdella eri kulttuureissa niin paljon, ettei yhden ja saman vastineen käyttö ole järkevää. Epäselvissä tapauksissa onkin syytä turvautua selittävään käännökseen, joka on aina parempi vaihtoehto kuin oma-

tekemä tai epäluotettavasta lähteestä löydetty käännösvas-
tine.

Muutoinkin on tilanteita, joissa kannattaa harkita, onko sittenkin selkeämpää käyttää selittävää käännöstä kuin jotain hyvin kapean erikoisalan piirissä käytettyä termivastinetta. Käännöksen tarkoituksenahan tietenkin on tekstin sanoman perille saattaminen, missä yksittäisellä termillä ei ole ratkai-
sevaa roolia.

16

Suomalainen kulttuuri – mitä se on?

Hiidenkiven mielenkiintoisissa ja ajatuksia herättävissä asiantuntija-
artikkeleissa kerrotaan Suomen elämänmuodosta, kielestä, kirjalli-
suudesta, elokuvataiteesta, kansatieteestä, historiasta ja nykyisyydestä.

Lehti käsittelee myös sukukansojemme arkipäivää ja
kulttuuripolitiikkaa. Julkaisijoina ovat Suomen
Kotiseutuliitto, Suomalaisen Kirjallisuuden
Seura ja Kotimaisten kielten tutkimuskeskus.

**Soita jo tänään numeroon
(03) 225 1948 ja tilaa
oma Hiidenkivi!
Tilaukset myös osoitteessa
www.stellatum.fi.**

**Kestotilaus (laskutusväli 12 kk) 32 euroa,
määräaikainen (12 kk) 35 euroa.
Ilmestyy kuusi kertaa vuodessa.**

Ajatuksia lyhenteen ja termin suhteesta – Onko lyhenne korvaamassa termin?

Olen muutaman kerran termien parissa toimiessani törmännyt pyyntöön, jossa uudelle käsitteelle halutaan löytää yksiselitteinen, helposti mieleen painuva ja mieluiten standardoitu lyhenne. Tällaisessa tilanteessa ei heti tiedä, pitäisikö itkeä vai nauraa. Muistamissani tilanteissa olen kuitenkin kiltisti, ja ehkä hieman huokaisten, alkanut miettiä sopivaa lyhennettä. Samalla olen usein miettinyt sitä, miksi lyhenne koetaan niin tärkeäksi, että se on tavalla tai toisella keksittävä. Termin käytettävyys ja selkeys tuntuu jääneen toisarvoiseksi ja suurimmat intohimot kohdistuvat hyvän lyhenteen keksimiseen.

Tietoliikenneala tuntuu äkkiä ajatellen lyhenteiden luvulta alueelta, jossa lähes kaikki ilmaistaan lyhenteiden avulla. Monet alan lyhenteistä ovatkin viime vuosina siirtyneet yleiseen kielenkäyttöön. Kuitenkin usein toisteltujenkin lyhenteiden takana olevat käsitteet tai termit saattavat olla vieraita.

Ensimmäiset matkapuhelimemme olivat NMT:tä ja nykyisin lähes aina GSM:ä. Myös lyhenne WAP tuli monille tutuksi, ei ehkä vähiten siihen kohdistuneiden – liiankin suurien – odotusten takia. Viimeisin kaikkien huulille noussut lyhenne lienee UMTS. Moniko kuitenkaan tietää eri järjestelmien erot tai tietää, että GSM oli alun perin järjestelmää standardoineen työryhmän, *Groupe Spécial Mobile*, nimen lyhenne? Nykyinen termi, *global system for mobile communications*, tuli käyttöön vasta myöhemmin, lyhenteen jo vakiinnuttua nykyiseen merkitykseensä. Tällaista jo vakiintuneen ja käyttöön levinneen lyhenteen merkityksen muuntumisesta on muitakin esimerkkejä.

Kun lyhenteiden käyttöä miettii tarkemmin, huomaa, että lähes kaikkea "todella tärkeää" yritetään nykyisin korostaa käyttämällä lyhennettä. Lyhenteen EU näkee huomattavan usein Euroopan unionin sijaan, Euroopan tuntemusta korostetaan puhumalla HVK:sta eikä hallitusten välisestä konferenssista ja maailman vitsauksista AIDS ja SARS tunnetaan huomattavasti paremmin lyhenteidensä kautta kuin tautien koko nimillä. Helposti tunnistettavan lyhenteen keksimiseksi tunnutaan olevan valmiita tekemään melkein mitä tahansa. Ei siis ihme, että usein lyhennettä ja termiä katsoessaan miettii, kumpi oli ensin, muna vai kana, lyhenne vai termi.

Usein lyhenne alkaa esiintyä alan kirjoituksissa jo ennen kuin kukaan tuntuu tietävän sen merkitystä. Käytetään mark-

Seija Suonuuti

Seija Suonuuti johtaa Nokian Language and Terminology Development -yksikköä. Tekniikan Sanastokeskuksen hallituksessa hän on ollut vuodesta 1995.

kinoinnin keinoja ja herätetään yleisön mielenkiinto. Olen itsekin saanut lyhenteen merkitystä kysyessäni vastaukseksi "no se on joku tämän alan uusinta uutta esittävä lyhenne". Enempää ei vastaajakaan, yleensä lyhenteen käyttäjä, ole tiennyt.

Lyhenteiden käytön lisäämiseksi ne pyritään muodostamaan sanoja muistuttaviksi, kuten esimerkiksi CAMEL (*customised applications for mobile network enhanced logic*). Lyhenteitä myös "kierrätetään", eli melkein jokaiselle hyvin ja laajalti tunnetulle lyhenteelle löytyy uusia merkityksiä. Tuttua lyhennettä ajatellaan ehkä helpommin muistettavaksi. Sen jälkeen on enää muistettava "meidän" merkityksemme tuolle lyhenteelle. Esimerkkinä näistä vaikkapa CIA (esimerkiksi *communication interface adapter* tai *current instruction address*), joka paremmin tunnetaan Yhdysvaltojen keskustiedustelupalveluna, *Central Intelligence Agency*.

Lyhenteet tuntuvatkin vieneen termien aikaisemman tehtävän. Ne myös korostavat käyttäjänsä kuulumista "sisäpiiriin" ja niitä käytetään eräänlaisina itsetunnon kohottajina. Nykyisin tehokkaan tiedonvälityksen ansiosta monen alan keskeisimmät käsitteet saattavat olla tuttuja myös alaa yleisemmällä tasolla seuraavalle, mutta lyhenne on saattanut jäädä vieraammaksi tai ainakin sen yhteys käsitteeseen ei ehkä ole selvä. Olen itsekin törmännyt tilanteisiin, joissa lähes ylpeinä kysytään, "ai sinä et tiedä, mitä tämä lyhenne tarkoittaa", viitaten tietysti siihen, että toinen osapuoli sen tietää ja on siten sisäpiirissä.

Miten sitten itse suhtaudun lyhenteisiin? Sanoisin, että hyvin sekavin tuntein. Joskus lyhenteiden käyttö on tarpeen ja selvästi perusteltavissa. Toisinaan taas taistelu ylenpalttista lyhenteiden käyttöä vastaan tuntuu Don Quijoten taistelulta tuulimyllyjä vastaan. Itse pidän hyvänä muistisääntönä kerran lukemaani lausetta: lyhenteiden käyttö on helppoa kirjoittajalle, mutta vaikeaa lukijalle.

Nordtermin kurssi tarjosi keinoja käsitteiden hallintaan

Mari Suhonen

18

Visbyssä kesäkuussa järjestetyt Nordterm-päivät aloitettiin perinteiseen tapaan terminologiaan liittyvällä koulutuspäivällä. Tänä vuonna koulutuksen aiheeksi oli valittu ajan-kohtainen terminologisen osaamisen soveltamiseen liittyvä aihe: käsittemallinnus ja terminologinen käsiteanalyysi. Luennoitsijoina oli sekä terminologian teorian että muunlaisen käsittemallinnuksen asiantuntijoita, ja saimme kuulla teorian lisäksi esimerkkejä erilaisten mallinnustapojen soveltamisesta käytäntöön. Iltapäivän ryhmätöissä kurssilaiset pääsivät myös itse kokeilemaan erilaisia mallinnusmenetelmiä.

UML – käsittemallinnuskieli

Päivän aloitti *Ambjörn Naeve* Tukholman kuninkaallisesta teknillisestä korkeakoulusta. Hän kuuluu Centrum för användarorienterad IT Designissa toimivaan The Knowledge Management Research ryhmään. Naeve esitteli kurssilaisille käsittemallinnusta Unified Modeling Language (UML) avulla.

Naeven mukaan käsittemalli on tietyn alueen tärkeimpien käsitteiden ja niiden välisten suhteiden kuvaus. UML on kieli, jonka avulla käsittemalli voidaan toteuttaa kaavioina, mallintaa. UML on kehitetty aikaisempien käsittemallinnuskielten pohjalta, ja siinä yhdistyvät näiden kielten parhaiten toimivat puolet.

Etukäteen oletin, että UML:n avulla käsitejärjestelmiä on tarkoitus esittää vain koneille. Naeve totesi kuitenkin tarkoituksena olevan esittää käsitejärjestelmiä ihmisille, jolloin olemassa olevista käsitejärjestelmistä voidaan keskustella ja niitä voidaan muokata yhdessä.

Koska UML on oma kielensä, sen käyttäminen ja lukeminen vaatii tietysti opiskelua ja harjoittelua. Naeve esitteli UML-kielen perusasioita, ja iltapäivän harjoituksissa osaryhmistä sai itse kokeilla UML-kaavioiden piirtämistä. Parilla ryhmällä taasen oli aiheena kaavion piirtäminen tutuista terminologian peruskäsitteistä. Työn tuloksia läpi käydessä oli mielenkiintoista huomata, kuinka erilaiset kaaviot terminologit saivat aikaan Naeven vastaavaan verrattuna. Terminologien piirtämistä kaavioista pystyi helposti tunnistamaan käsiteanalyysin aikana piirrettävien käsitejärjestelmäkaavioiden perinteet, kun taas Naeve lähestyi asiaa aivan eri tavalla.

UML:ssä ja sanastotyön menetelmissä on monia yhtäläisyyksiä, ja niillä pyritään kuvaamaan osittain samoja asioita. Molemmissa muun muassa eritellään ja kuvataan hierarkkisia ja koostumussuhteita. Erojakin menetelmistä ja tavoitteista löytyy. UML:n avulla pyritään kuvaamaan käsitejärjestelmää ja käsitteiden välisiä suhteita ainoastaan kaavioiden muodossa. Sanastotyössä tehtävässä käsiteanalyysissä päätavoitteena

Voit lukea Nordterm-tapahtumasta lisää sivuilta 9–13.

Ambjörn Naeve Tukholman teknillisestä korkeakoulusta esitteli kurssilaisille käsittemallinnusta

on kirjoittaa käsitteille sanalliset määritelmät ja antaa termissuosituksia. Käsitejärjestelmäkaaviot toimivat lähinnä määritelmässä näkyvien käsitejärjestelmien hahmottamisen tukena.

Käsittemallinnusta terminologian näkökulmasta

Anita Nuopponen Vaasan yliopistosta on tutkinut erilaisia käsitesuhteita. Kurssilla hän kertoi terminologian käsitejärjestelmistä ja erityisesti ontologisista käsitesuhteista.

Nuopponen kertoi, että *Eugen Wüster* on jakanut käsitesuhteet loogisiin ja ontologisiin suhteisiin. Loogiset käsitesuhteet perustuvat käsitteiden välisiin yhtäläisyyksiin ja niiden käsitepiirteisiin. Ontologiset käsitesuhteet perustuvat puolestaan ilmöiden välillä havaittaviin suhteisiin, joita ovat esimerkiksi ajan tai paikan yhteys sekä syyn ja seurauksen suhde. Termi *ontologinen käsitesuhde* vie ajatukset ontologioihin, mutta Nuopponen huomautti, että yleensä ontologiat ymmärretään niin, että ne kattavat sekä hänen tarkoitettamansa loogiset että ontologiset käsitesuhteet.

Nuopponen antoi myös esimerkin kehittämänsä satelliittimallin avulla tehtävästä käsiteanalyysistä ja siitä, miten käsitteen ja sen suhteiden tarkastelussa voidaan edetä syvemmälle tasolle. Esimerkissä tarkasteltavasta käsitteestä valittiin tutkittavaksi ensin alkuperä, josta edettiin valmistusprosessiin ja edelleen valmistusprosessin vaiheisiin. Satelliittimalli vaikutti käyttökelpoiselta apuvälineeltä käsitteiden monipuoliseen analysointiin.

Mallinnus ei ole vain teoriaa, vaan siitä on hyötyä erilaisissa käytännön sovelluksissa. Erään käytännön esimerkin meille esitteli *Maria Areblad*, joka toimii Itä-Götanmaan maakäräjissä useissa terminologiaan liittyvissä tehtävissä. Hän kertoi meille sairaanhoitoon liittyvästä termiprojektista ja siitä, miten projektissa on käytetty hyväksi erilaisia mallinnusmenetelmiä.

Areblad esitteli aluksi muutamia mallinnustapoja: käsite-mallinnusta, prosessimallinnusta, informaationmallinnusta ja datanmallinnusta. Näitä voidaan käyttää erilaisten käsitteiden tai muiden tarkasteltavien kohteiden kuvaamiseen. Esimerkiksi prosessimallinnuksen avulla voidaan luoda kokonaiskuva prosessista, sen vaiheista ja etenemisestä eri tasoilla, kun taas käsitteellinnuksen avulla voidaan tarkastella käsitteenä jotain prosessin yksittäistä osaa, tarkasteltavan käsitteen käsitepiirteitä ja käsitteiden välisiä suhteita.

Esimerkkiprojektissa erilaisia mallinnusmenetelmiä oli ilmeisen onnistuneesti käytetty apuna käsitteiden ja käsitejärjestelmien selvittelyssä ensinnäkin tietyn alan ammattilaisten kesken ja toisaalta eri alojen ammattilaisten kesken silloin, kun kyseessä oli useammalle alalle yhteiset käsitteet. Tuloksena Itä-Götanmaan maakuntakäräjille on syntynyt osittain normatiivinen termihakemisto, josta löytyy sekä termisuosituksia että määritelmiä ja muita käsitteiden kuvauksia.

Käsitepiirteiden merkitys käsitejärjestelmien muodostamisessa

Kurssipäivän viimeinen luennoija oli *Bodil Nistrup Madsen* Kööpenhaminan kauppakorkeakoulusta. Hän kertoi käsitepiirteiden merkityksestä käsitejärjestelmien muodostamisessa ja uusista tavoista kuvata käsitejärjestelmien moniulotteisuutta.

Nistrup Madsen kertoi muun muassa Computer Aided Ontology Structuring -hankkeesta kehitetystä uudesta tavasta merkitä käsitteiden jaotteluperusteet ja käsitepiirteet hierarkkisiin käsitejärjestelmiin. Uudessa mallissa käsitteiden jaottelu eri ulottuvuuksiin on toteutettu graafisesti perinteisestä poikkeavalla tavalla. Nistrup Madsenin esittelemissä kaavioissa ei myöskään ollut varsinaisia määritelmiä, vaan kaaviossa esitettiin termit, joiden alla luettiin jaotteluperusteeksi valitun ulottuvuuden mukaiset käsitepiirteet.

Madsenin esittämä malli vaikutti hyvin riisutulta ja systemaattiselta, ja se on varmasti hyvä apuväline esimerkiksi systemaattisten määritelmien kirjoittamisessa. Lyhyen esittelyn jälkeen vaikutelmaksi jäi, että tämä Tanskassa kehitetty malli on kiinnostava ja että siihen voisi olla hyödyllistä perehtyä tarkemminkin.

Kurssipäivään mahtui siis paljon mielenkiintoista tietoa siitä, miten eri tavoin käsitejärjestelmiä voidaan hahmottaa. Eri alojen edustajien näkemykset samantapaisten ongelmien ratkaisusta antavat osallistujille varmasti uusia ajatuksia omassa työssä eteen tulevien erilaisten tilanteiden ratkaisemiseksi.

RailLex kokoaa rautatiealan termistöä

Juha-Heikki Pasanen

Kansainvälinen rautatieliitto UIC (Union Internationale des Chemins de fer) perustettiin vuonna 1922. UIC:n tehtävänä on maailmanlaajuisesti edistää rautateiden välistä yhteistyötä sekä kansainvälisten rautatiekuljetusten kehittämistä. UIC valmistelee muun muassa kansainvälistä liikennettä helpottavia standardeja ja suosituksia. UIC:lle on myönnetty yhdysorganisaation status ISON terminologiaa käsittelevässä teknisessä komiteassa TC 37.

Vuoden 2003 alussa UIC:llä oli viidessä maanosassa 162 jäsentä mukaan luettuna kaikki eurooppalaiset rautatieyrietykset ja rataverkon haltijat. Päämajaansa Pariisissa pitävän UIC:n viralliset kielet ovat englanti, ranska ja saksa.

UIC:n rautatiesanakirjan historia

"This dictionary is intended for all those who, for various reasons, are required to read, translate or write technical articles, publications or correspondence relating to railways. Because of its wide scope and up-to-date nature, it meets the requirements of an industry which is in constant process of development, which takes advantage of all scientific progress, and which seeks to make use of that progress on the vast undertakings represented by the railways. This dictionary includes therefore, not only specifically railway terms, but also general technical terms, the current use of which, on the railways, is explained by the multiple activities which are involved in transport by rail."

Näillä vieläkin ajankohtaisilla, UIC:n silloisen pääjohtajan *Louis Armandin* sanoilla varustettuna ilmestyi UIC:n rautatiesanakirjan *Lexique général de termes ferroviaires* ensimmäinen painos vuonna 1957. Viisikielinen sanakirja sisälsi ranskan-, saksan-, englannin-, espanjan- ja italiankielisiä rautatiealan termejä, jotka oli aakkostettu ranskan kielen mukaan. Kaikki termit oli lisäksi numeroitu, jotta erikielisiä termejä pystyi hakemaan myös muiden kuin ranskankielisten hakemistojen avulla.

Seuraavan painoksen myötä sanakirjan kielivalikoima kasvoi hollannilla, ja 1980-luvun lopussa kirjasta oli otettu jo 4 painosta. Kaikkien painosten termeistä ja käännöksistä vastasi UIC:n alainen työryhmä, joka koostui säännöllisesti kokoontuvista pääasiassa informaation ja dokumentaation ammattilaisista.

Useat rautatiet (mm. Unkarin, Jugoslavian ja Kreikan rautatiet) ottivat mallia sanakirjasta ja käänsivät enemmän tai vähemmän virallisesti UIC:n sanakirjan termit omille kielilleen ja painoivat sanakirjoja käyttäen UIC:n sanakirjan termien numerointia ja käännöksiä. 1970-luvulla Puolan valtion rautatiet julkaisi virallisesti UIC:n sanakirjan toiseen painokseen perustuvan Itä-Euroopan version, jossa oli mukana venäjä, unkari, puola, romania, tshekki sekä englantia, ranska ja saksa. Rautatiesanakirjan neljäs painos on myös käännetty 1990-luvun alussa farsin kielelle Iranin valtion rautateiden toimesta. Painetussa sanakirjassa farsin kieli korvaa hollannin. Parhailaan Iranin valtion rautatiet tekee työtä farsin kielen integroimiseksi RailLexic-tietokantaan.

Lexique général de termes ferroviaires -sanakirjan lisäksi UIC toimitti vuonna 1958 kaksiniiteisen sanakirjan termeistä, joita tarvittiin liikkuvan kaluston (lähinnä henkilö- ja tavaravaunut) vaihtamiseen rautateiden kesken (*Recueil des termes concernant l'emploi et l'échange du matériel roulant*). Ensimmäinen nide sisälsi termit saksan, englannin, italian, puolan ja venäjän kielen mukaisessa aakkosjärjestyksessä, toisen niteen sisältäessä muun muassa kuvia ja piirustuksia liikkuvan kaluston eri ominaisuuksista varustettuna vastaavilla termeillä.

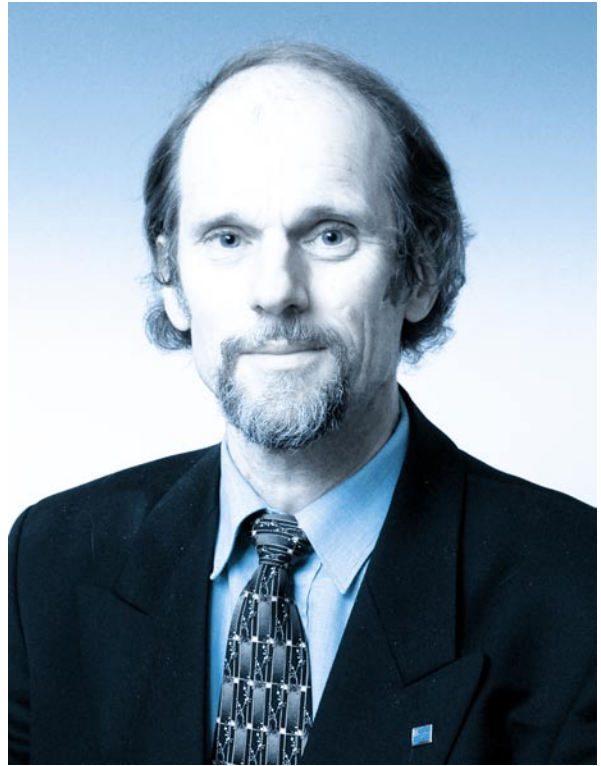
Suurhanke nimeltä RailLex

1990-luvun alkupuolella Saksan rautatiet kehitti yhdessä Gesellschaft für Mathematik und Datenverarbeitung -yhdistyksen kanssa DOS-käyttäjärjestelmän alaisuudessa toimivan termien hallintaohjelmiston nimeltä CompLex. Ohjelmiston tarkoituksena oli edistää rautatieterminologian päivittämistä sekä kohentaa kansainvälistä yhteistyötä. Yhdessä Ranskan, Sveitsin ja Itävallan rautateiden sekä Euroopan rautatietutkimuskeskuksen kanssa Saksan rautatiet ryhtyi organisoimaan terminologiatyötä ja CompLex sai uuden nimen RailLex.

RailLex-projektin käynnistyessä joulukuussa 1991 mukana oli 15 rautatieorganisaatiota, jotka halusivat vaihtaa keskenään terminologiaa koskevaa tietämystä sekä parantaa kansainvälistä yhteistyötä. Projektin tarkoitus oli myös mahdollistaa niiden uusien kielten mukaantulo, joita painetun sanakirjan rajallisten mahdollisuuksien vuoksi ei aiemmin voitu integroida UIC:n sanakirjaan.

Kymmenen viime vuoden aikana projektissa mukana olevien maiden yhteyshenkilöt ovat tavanneet useamman kerran UIC:n RailLexic-terminologiaryhmän siipien suojassa keskustellakseen ja oppiakseen toinen toisiltaan. Terminologiaryhmä on pohtinut muun muassa ongelmia, joita kohdataan käännettäessä sellaisia termejä, joita kohdekielen rautateillä ei ole. Tämä tulee vastaan erityisesti esperanton kielelle käännettäessä, sillä Esperanton valtiota ja vastaavaa todellista silmin nähtävää rautatietä ei ole.

1980-luvun lopussa UIC oli käynnistänyt myös rautatieaiheisten tekstien tietokoneavusteista kääntämistä koskevan

Tekniikan lisensiaatti Juha-Heikki Pasanen toimii Ratahallintokeskuksen apulaisjohtajana. Hän vastaa UIC:n rautatiesananaston suomen kielen käännöstyön organisoinnista ja tallentamisesta. Sanastotyötä hän on harrastanut 1970-luvulta lähtien erilaisten telealan sanastojen parissa.

RailCat-projektin. Projekti ei kuitenkaan koskaan saanut kunnon ilmaa siipiensä alle. Jonkin aikaa näitä kahta projektia (RailLex ja RailCat) kuitenkin hoidettiin Saksan rautateiden vetämänä yhteishankkeena. Myöhemmin RailCat-hanke kuitenkin lakkautettiin. Vuonna 1992 *Birgit Hoppe* aloitti työnsä UIC:ssa terminologina ja hän vastaa nykyisin UIC:n kansainvälisestä terminologiasta mukaan luettuna rautatiesananasto RailLexic.

RailLex-terminologiaprojektia hallinnoitiin vuodesta 1992 vuoteen 1996 UIC:n erityisprojektina (projektia koskeva erityisbudjetti hyväksyttiin joka toinen vuosi), mutta vuodesta 1997 lähtien se on ollut pysyväisluonteinen toiminto, joka saa rahoituksensa UIC:n yleisbudjetista.

CD-ROM-sanakirja sisältää 19 kieltä

Tietotekniikan kehittymisen myötä painetulle sanakirjalle avautui uusia mahdollisuuksia, ja vuonna 1994 lanseerattiin ensimmäinen CD-ROM-muodossa oleva rautatiealan 11-kielinen sanakirja nimeltään *RailLexic*. CD-ROM-sanakirjan toinen painos julkaistiin muutaman vuoden päästä ja se sisälsi 15 kieltä. Vuonna 2002 ilmestynyt CD-ROM-sanakirjan kolmas painos sisälsi jo 19 kieltä.

RailLexic on UIC:n rautatietermistön tietokanta. Tietokannasta tuotetun CD-ROM-sanakirjan¹ kolmas painos sisältää yli 10 000 termiä 19 kielellä. Suomen lisäksi mukana ovat ruotsi, englanti, ranska, saksa, italia, espanja, venäjä, tanska, tshekki, hollanti, esperanto, unkari, japani (kesken), puola, portugali, romania, serbia ja slovakki. Myös norjan kieli on valmis, mutta se ei ehtinyt CD-ROM-sanakirjan kolmanteen painokseen. Viron kieli sen sijaan on työn alla kuten myös turkki, sloveeni, kreikka, arabia ja farsi.

Kustakin termistä löytyy käännökset synonyymeineen, aihealue ja kielioppiin liittyvää tietoa. Tietokannassa on myös 2 500 termin määritelmät. Monella termillä on lyhyt selittävä huomautus sekä asiayhteys (konteksti) termin merkityksen selventämiseksi.

RailLexic-tietokanta omaa kaksi hakuvaihtoehtoa. Akkossellinen haku mahdollistaa termin valitsemisen koko tietokannan hakemistosta. Vapaa tekstihaku taas on lisäominaisuus, jolla voidaan hakea tietokannan kaikista kielistä. Termit on ryhmitelty tietokannassa yli sataan rautatiealan aihealueeseen. Näiden avulla voidaan tulostaa kaksi- tai kolmikielisiä erikoissanastoja.

CD-ROMin lisäksi tarjolla on myös sanakirjan painettu vaihtoehto, joka on toteutettu Unkarin valtion rautateiden toimesta. Vuodesta 1994 lähtien sanakirjaa on myyty sekä kolmikielisenä (ranska, saksa ja englanti) että kuusikielisenä itäisen, eteläisen ja pohjoisen Euroopan kielialueiden versioina². Myös painettu sanakirja sisältää yli 10 000 termiä ja kustakin termistä on mukana myös aihealue sekä kielioppitieto.

Internetin levitessä yhä laajemmalle ryhdyttiin UIC:n toimesta 1990-luvun loppupuolella RailLexic-tietokannan Internet-version kehittämiseen. Se on yhä testausvaiheessa.

Suomen kielen käännöstyön toteutus

Ratahallintokeskuksessa aloitettiin keväällä 1996 RailLexic-tietokannan termien kääntäminen CD-ROM-sanakirjan toista painosta varten. Työ organisoitiin saamalla työhön mukaan

kymmenkunta vapaaehtoista eri aihealueiden asiantuntijaa Ratahallintokeskuksesta ja VR-yhtymästä. Ilman näiden osajien talkoohenkistä panosta suomen kieli olisi todennäköisesti vieläkin kääntämättä.

Käännöstyön alkaessa lähdekieleksi valittiin englanti, mutta jo muutaman kuukauden kuluessa osoittautui, että saksankielinen termistö oli rautatietekniikassa selvästi englanninkielistä tarkempaa, selkeämpää sekä virheettömämpää. Niin ikään saksankielistä ammattikirjallisuutta on UIC:n virallisia kielistä parhaiten saatavilla.

Monen termin osalta merkityksen selvittämisessä lähes korvaamattomaksi avuksi muodostui yli 900-sivuinen saksankielinen teos *Lexikon der Eisenbahn*, jossa on 8 000 hakusanaa ja yli 1 100 kuvaa. Monen yleisterrmin kohdalla oli ristiriitaa UIC:n virallisten kielten käännösten välillä. Käännösvirheiden toteamisessa käytettiin apuna melkein 200 000 hakusanan laajuisia sanakirjaa *Dictionary of Engineering and Technology*, *Wörterbuch der industriellen Technik* ("Ernst").

Ranskan kieli osoittautui varsin hyödylliseksi haluttaessa saman päämerkityksen omaavat yhdyssanat peräkkäin. Esimerkkinä mainittakoon *veturit*, joiden osalta vain ranskan kielessä *veturi*-sana on ensin ja tarkennus tämän jälkeen (*locomotive à vapeur*, *Dampflokomotive*, *steam locomotive*, *höyryveturi*; *locomotive électrique*, *elektrische Lokomotive*, *electric locomotive*, *sähköveturi*).

RailLexic-tietokannan ominaisuuksiin kuuluva sanan järjestyksen kääntäminen (inversio) osoittautui myös verrattomaksi apuvälineeksi (*höyryveturi* > *veturi* (*höyry*-); *sähköveturi* > *veturi* (*sähkö*-)), jolloin termiä voi hakea myös pääsanana mukaan.

CD-ROM-sanakirjan vuonna 1996 julkaistu toinen painos sisälsi oikeastaan vain 14 täysin käännettyä kieltä. Viidestoista kieli, suomi, oli tuolloin puolivalmis noin 6 000 käännetyllä termillä. Tästä johtuen sanakirjan ostaneille asiakkaille järjestettiin Internetin välityksellä päivitysmahdollisuus. Myös CD-ROM-sanakirjan kolmannen painoksen markkinoille tulon jälkeen Ratahallintokeskus on yhä jatkanut havaittujen virheiden korjaamista, käännöstyön parantamista sekä uusien määritelmien lisäämistä. Ratahallintokeskuksen Internet-sivuilla osoitteessa <http://www.rhk.fi> on saatavilla suomen kielen viimeisin päivitetty versio. Kiinnostuneet voivat päivittää tietokoneensa omalle kovalevyllä korjatut suomen kielen tiedostot.

RailLexic-tietokannan ominaisuuksiin sisältyy myös termin käännöksen oikeellisuuden merkitsemismahdollisuus. Tätä on käytetty hyväksi niiden suomen kielen termien osalta, joiden

¹ RailLexic on asennettavissa joko yhden käyttäjän henkilökohtaiseksi tietokannaksi tai verkkoversiona useamman käyttäjän yhteiseksi tietokannaksi. Hinta on 250 euroa (plus VAT ja lähetys).

² Kolmikielisen sanakirjan hinta on 64 euroa ja kuusikielisen 116 euroa (plus VAT ja lähetys).

oikeellisuutta on syytä epäillä merkitsemällä niiden käännöksen statukseksi "varmentamaton". Tämä osaltaan mahdollistaa tehdyn käännöstyön jatkuvan systemaattisen parantamisen.

Pohjoismaisen rautatieinsinöörikoulutuksen erityissanasto

Syksyllä 1996 aloitettiin työ pienten kolmikielisten sanastojen tuottamiseksi RailLexic-tietokannasta pohjoismaisten rata-insinöörien koulutukseen. Sanastoihin poimittiin noin 300 keskeistä raiteeseen ja kaluston dynamiikkaan liittyvää termiä käyttäen uutta, vain tätä tarkoitusta varten nimettyä aihealuetta. Norjalaiset asiantuntijat käänsivät nämä termit myös norjan kielelle ja ne lisättiin Ratahallintokeskuksen omaan RailLexic-tietokantaan, josta kolmikieliset kieliyhdistelmät oli vapaasti valittavissa seuraavista kielistä: saksa, englanti, suomi, ruotsi, tanska, norja.

Ensimmäinen kurssi järjestettiin jo vuosina 1986–87 ja koulutuksen kaikki luennot pidettiin skandinaavisilla kielillä tai englanniksi. Tähän asti oppilaiden käytössä oli ollut vain vuonna 1987 kirjoituskoneella tehty kuusikielinen sanakirja. Selkeä tarve uudelle sanakirjalle oli olemassa, sillä suomalaisen oli miltei mahdotonta löytää riittävän nopeasti tästä ruotsin kielen mukaan aakkostetusta sanakirjasta esimerkiksi norjan- tai tanskankielistä termiä vastaava omakielinen ilmaus voidakseen seurata opetusta.

Vuosi myöhemmin poimintaan lisättiin mukaan myös noin 400 sähkörataa ja turvalaitteita käsittävää termiä, sillä uusi sähköinsinööreille tarkoitettu kurssi tarvitsi rata-insinöörin kaltaisen helppokäyttöisen sanaston. Myös nämä termit sekä noin 100 rautatiealan yleistermiä käännettiin norjalaisten asiantuntijoiden toimesta norjan kielelle ja nekin lisättiin Ratahallintokeskuksen omaan RailLexic-tietokantaan.

Vihdoin vuoden 2002 lopussa noin 800 termiä kattavasta erityissanastosta saatiin Unkarin valtion rautateiden painama luonnos tarkistamista varten. Kuusikielinen sanakirja valmistunee tämän vuoden aikana ja siinä on mukana saksa, englanti, suomi, ruotsi, tanska ja norja. Norjan kieli kokonaisuudessaan on saatavilla myös CD-ROM-sanakirjan neljännessä painoksessa.

Lisätietoja aiheesta löytyy UIC:n www-sivustolta osoitteesta <http://www.uic.asso.fr/terminology>.

Termiharava-palstalla käsitellään ajankohtaisia tai ongelmallisiksi osoittautuneita termejä. Lukijat voivat lähettää lehden toimitukselle ehdotuksia sopivista aiheista.

→ Tiedonhaku

Terminfon numerossa 2/2002 (s. 19) tarkasteltiin tietoon liittyvien käsitteiden *data* ja *information* eroa. Dataa on säännömukainen merkkijono ilman tulkintaa, esimerkiksi ykkösiistä ja nolista koostuva bittijono. Informaatio on sellaista dataa, johon on liitetty tai johon on liitettävissä jokin merkitys tai tulkinta.

Englanninkielisistä termeistä *information retrieval (IR)* ja *data retrieval (DR)* käytetään Suomessa tavallisesti yhteistä vastinetta *tiedonhaku*. Tiedonhaku tarkoittaa yleisesti halutun tiedon hakemista sen säilytyspaikasta. Englanninkielisillä termeillä on kuitenkin merkitysero.

Information retrieval vastaa sitä merkitystä, jossa termiä tiedonhaku tavallisimmin käytetään. Tässä merkityksessä tiedonhaun tavoitteena on löytää hakujärjestelmän avulla joukko dokumentteja, jotka sisältävät tietyn hakusanana ilmaistun asian kannalta relevanttia tietoa. Annettu hakusana tai -fraasi voi olla epätäydellinen. Tiedonhakujärjestelmä palauttaa käyttäjän luonnollisella kielellä kirjoittamaa kyselyä parhaiten vastaavat dokumentit. Hakutuloksia on usein järjestetty niin, että tietotarvetta *todennäköisesti* parhaiten vastaava dokumentti on tuotetussa luettelossa ensimmäisenä.

Tekstitiedonhaku (*text information retrieval, text retrieval*) on tiedonhaun perinteisin alue. **Multimediatiedonhaku** (*multimedia information retrieval*) tarkoitetaan multimedia-dokumentteina (kuvina, äänenä jne. tai tekstin ja edellisten yhdistelmänä) esitetyn tiedon hakemista. Useimmiten multimediatiedonhaussaakin haku perustuu tekstin – siis kielellisen hakuavainten – käyttöön.

Tiedonhaku merkityksessä **data retrieval** tapahtuu luonnollisen kielen sijaan yleensä keinokeisella kyselykielellä, jonka syntaksi ja sanasto on tarkasti määritelty. Esimerkiksi

relaatiotietokantojen SQL-kyselykieli on datanhakukieli. Tavoitteena on löytää ainoastaan annettua kyselyä tarkasti vastaava tieto. Hakutulokseen ei sisälly sekalaista joukkoa enemmän tai vähemmän relevanttia tietoa.

– Tiedon eristäminen

Tiedon eristäminen (Information Extraction, IE) tarkoittaa relevanttien tietoyksiköiden eristämistä tietystä dokumenttjoukosta. Tavoitteena on eristää (mahdollisesti erikielisiä) dokumentteista keskeisiä, ennalta määriteltyjä tietoyksiköitä, jotka voivat olla vaikkapa henkilön nimiä, suhteita, tapahtumapaikkoja, ajankohtia tai tapahtuman tyyppisiä. Järjestelmä sijoittaa eristetyn tiedon automaattisesti tietokannan tietueeseen tai tarkoitusta varten laaditun lomakkeen kenttiin.

– Kieltenvälinen tiedonhaku

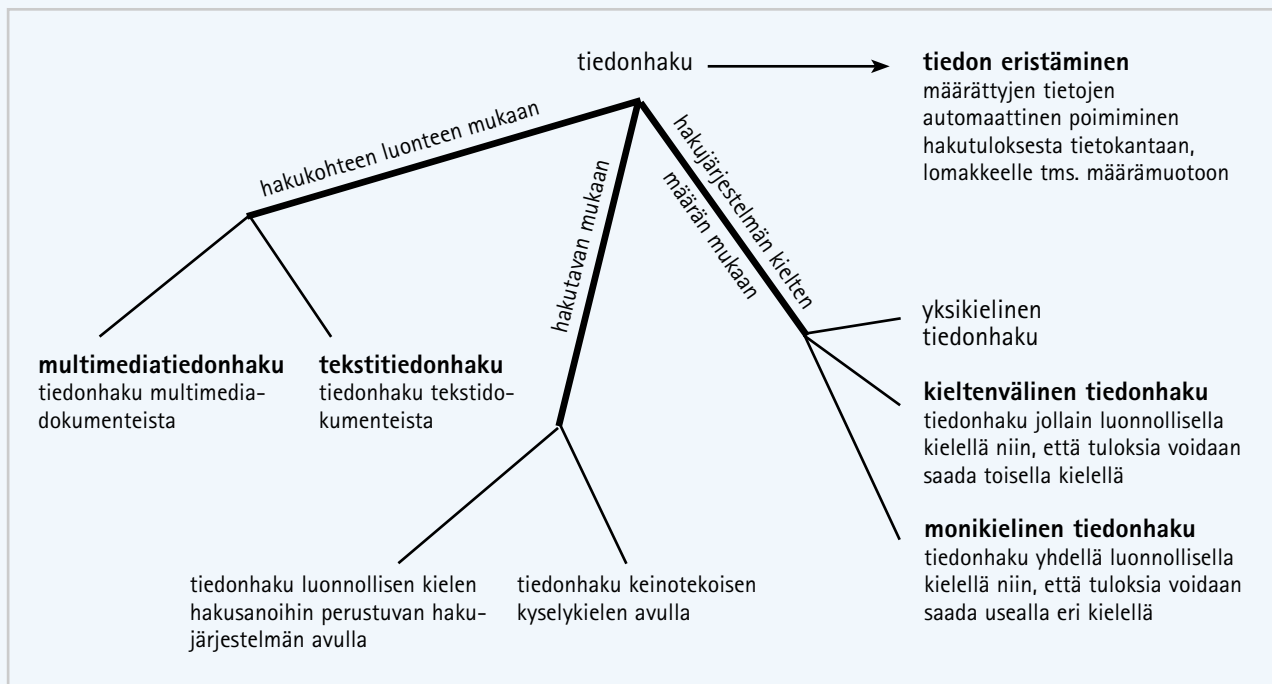
Kieltenvälisessä tiedonhaussa (Cross-Language Information Retrieval, Crosslingual Information Retrieval, CLIR) tiedonhaku esittää kyselyn eri kielellä kuin millä haettavat dokumentit on kirjoitettu. Esimerkiksi suomi–englanti CLIR-järjestelmä antaa suomenkieliseen kyselyyn palautteena englanninkielisiä dokumentteja.

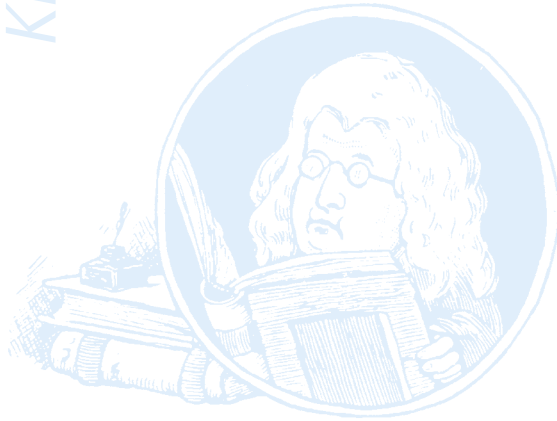
Kieltenvälinen tiedonhakujärjestelmä voi perustua joko kyselyjen automaattiseen kääntämiseen dokumenttien kielelle tai dokumenttien kääntämiseen kyselyjen kielelle. Käytän-

nössä useimmiten käännetään kysely. Kieltenvälisestä tiedonhausta voi olla hyötyä esimerkiksi käyttäjälle, joka pystyy ymmärtämään jollain vieraalla kielellä kirjoitettuja dokumentteja, mutta ei pysty puutteellisen kielitaidon vuoksi aktiivisesti laatimaan kyselyjä kyseisellä kielellä.

– Monikielinen tiedonhaku

Monikielisessä tiedonhaussa (Multi-Language Information Retrieval, Multilingual Information Retrieval, MLIR) yhdellä kielellä suoritettuna haun tuloksena voidaan saada joukko erikielisiä dokumentteja. Tulokset kielen voi olla sama kuin kyselyn kieli tai se voi olla jokin muu hakujärjestelmässä käytetty kieli.

- *Suuri lakikielen sanakirja: suomi–ruotsi–suomi*

Suuri lakikielen sanakirja: suomi–ruotsi–suomi kattaa Suomen lainsäädännön eri oikeudenoilla esiintyvän sanaston ja käsitteistön. Viime vuosina lainsäädännössämme on tapahtunut monia uudistuksia, joiden myötä vanhojen juridisten käsitteiden rinnalle ja tilalle on luotu uusia. Teoksessa lainsäädäntöä on seurattu vuoden 2002 loppuun asti.

Vanhentuneiden käsitteiden kohdalla on sanakirjassa viittaus nykykäytännön mukaiseen sanastoon. Teokseen on otettu rajallisesti myös Ruotsin lainsäädännössä esiintyviä ilmauksia sellaisissa tapauksissa, joissa ilmaus eroaa Suomessa käytettävästä, mutta sille löytyy vastaavuus Ruotsin ja Suomen oikeusjärjestelmästä. Mukana on myös paljon käytännön esimerkkejä.

Perinteisen sanasto-osan lisäksi teokseen on otettu omiksi osioikseen luettelo lakimiesnimikkeitä molempiin kielisuuntiin sekä laaja luettelo säädösnimikkeistä vuosilta 1734–2003. Teoksen lopussa on epäsäännöllisten verbien luettelo.

Kustantaja on luvannut päivittää teoksen uudet hakusanat ja muutokset verkkosivuilleen, mistä ne ovat saatavilla ilmaiseksi (ks. <http://www.plataani.fi>). Teoksen hinta on kustantajalta tilattuna 125 euroa.

Toim. Ambrosius Wollstén.
Suuri lakikielen sanakirja: suomi–ruotsi–suomi.
 Plataani, Espoo 2003. 876 s.
 ISBN 952-5429-00-8.

- *Italia–suomi-suursanakirja*

Otavan uusi *Italia–suomi-suursanakirja* on laajin Suomessa ilmestynyt italia–suomi-sanakirja. Teos sisältää noin 80 000 sanaa, sanontaa ja käyttöesimerkkiä. Varsinaisen sanakirjan liitteinä ovat italian epäsäännöllisten verbien luettelo sekä lukusanojen, puhelinaakkosten ja johtimien luettelot.

Kompaktin kokoinen sanakirja noudattaa perinteisen kaksikielisen sanakirjan mallia. Tavanomaisten suomenkielisten vastineiden ja käyttöesimerkkien lisäksi teoksessa on esitetty niiden hakusanojen merkitys, joilla ei ole suomenkielistä vastinetta. Näin on menetelty myös joidenkin harvinaisten sivistyssanojen kohdalla. Hakusanoissa ja käyttöesimerkeissä on keskitytty erityisesti yleiskieleen, mutta mukana on myös eri alojen erikoisterminologiaa. Lisäksi mukaan on otettu Italian historiaan ja antiikkiin liittyvää sanastoa.

Teoksen hinta on noin 89 euroa.

Berggren, Kinnunen & Lounasvuori-Riikonen.
Italia–suomi-suursanakirja.
 Otava, Keuruu 2003. 1320 s.
 ISBN 951-1-12499-4.

- *Suomi–espanja-suursanakirja*

Suomi–espanja-suursanakirja perustuu *Ahti Hytösen* vuonna 1995 laatimaan suomi–espanja-sanakirjaan. Teoksen sisältö on kauttaaltaan tarkistettu ja ajantasaistettu ja sitä on kartutettu niin että hakusanojen ja sanontaesimerkkien kokonaismäärä on yhteensä yli 75 000. Teos on laajuudessaan ensimmäinen suomi–espanja-suuntainen suursanakirja.

Sanakirjaan on otettu mukaan paljon uutta sanastoa arki-kielestä erikoisalojen keskeisiin termeihin asti. Hakusanojen käyttöyhteyksiä ja prepositiorakenteita on selvennetty esimerkeillä ja ohjeilla, jotka helpottavat täsmällisen vastineen löytämistä ja sen kieliopillisesti oikeaa käyttöä. Kielenkäytössä tärkeät tyylitasovastaavuudet on pyritty esittämään yksityiskohtaisesti. Espanjankielisiä käyttäjiä varten tekstiin on sisällytetty paljon sellaisia selityksiä ja täsmennyksiä, jotka eivät suomenkielisen käyttäjän kannalta ole välttämättä tarpeellisia.

Merkittävä uudistus on se, että sanakirjassa on pyritty systemaattisesti ottamaan huomioon espanjan kielen sanastollisia vaihteluita euroopanespanjan ja amerikan espanjan lisäksi myös espanjankielisen Amerikan eri alueiden ja maiden välillä. Kun espanjan kieltä puhuu noin 400 miljoonaa ihmistä 20 maassa, joiden välillä on yhteisestä virallisesta kielestä huolimatta merkittäviä kulttuurieroja, esiintyy sanastossa melkoista vaihtelua. Tästä esimerkkinä ovat amerikan espanjassa runsaina esiintyvät eri alkuperäiskansojen kielistä johdetut lainat. Amerikan espanjan nykykielessä tavataan myös useita sanoja, jotka vanhassa emämaassa ovat jo arkaistaisia. Siksi sanakirjaan on sisällytetty suuri määrä useimmin esiintyviä amerikan espanjan sanakäytänteitä.

Sanakirjaan on otettu mukaan myös suomen arki- ja puhekielen sanoja ja sanontoja (esim. *bensa*, *nimmari*, *näkkäri*, *leffa* ja *lippis*). Suomenkieliselle sanakirjan käyttäjälle nämä

hakusanat ovat tärkeitä sikäli, että ne ilmaisevat, onko sanalle olemassa saman tyyllitason vastinetta espanjassa. Useimmiten tällaista vastinetta ei kuitenkaan ole, vaan hakusanassa annetaan yleiskielinen vastine tai viittaus suomen yleiskieliseen hakusanaan. Arki- ja puhekielisiä hakusanoja on otettu mukaan erityisesti ajatellen kirjan ei-suomenkielisiä käyttäjiä, joille kyseisten sanojen merkitykset eivät välttämättä ole itsestään selviä niin kuin ne ovat suomea äidinkielenään puhuville.

WSOY-kustantamon hinta teokselle on 89 euroa.

Ahti Hytönen.
Suomi–espanja-suursanakirja.
 WSOY, Juva 2003. 1000 s.
 ISBN 951-0-25749-4.

- *Suomi–norja–suomi: lääketieteellinen sanakirja*

Suomi–norja–suomi: lääketieteellinen sanakirja on ennen kaikkea tarkoitettu apuvälineeksi Norjassa työskenteleville suomalaisille terveydenhoitoalan ammattilaisille.

Sanasto sisältää noin 30 000 lääketieteen ja terveydenhoitoalan keskeisintä termiä. Sanaston sanoja valittaessa on lähdetty siitä, että norja on lukijalle vieras kieli, jolloin osalle norjankielisistä termeistä on annettu pelkkää sanakäännöstä kattavampi suomenkielinen selitys. Useimmille suomenkielisille termeille on annettu lyhyesti yksi norjankielinen vastine ja sen taivutuspäätteet.

Teosta voi tilata suoraan tekijältä hintaan 50 euroa + postimaksu (puh. 050-5607240; s-posti maiju@nordilex.com).

Henna-Maiju Järvinen.
Suomi–norja–suomi: lääketieteellinen sanakirja.
 Yliopistopaino, Helsinki 2003. 320 s.
 ISBN 952-9-15664-2.

- *Andante: Klassisen musiikin tietosanakirja*

Andante: Klassisen musiikin tietosanakirja on suomalainen hakuteos klassisen musiikin keskeisistä aiheista. Runsaassa 6 000 hakusanassa se esittelee eurooppalaisen taidemusiikin historian suuret mestarit, nykymusiikin tiennäyttäjät sekä ooppera- ja konserttilavojen taiteilijat 1800-luvulta nykypäiviin.

Teoksen perustana on vuonna 1994 ilmestyneen *Sävelten maailma* -teosarjan viides osa. Andantessa varhaisemman teoksen tietoja on täydennetty ja ajanmukaistettu. Kokonaan uusia ovat eri maiden kansanmusiikkia käsittelevät hakusanat. Lisäksi mukana on useita kymmeniä uusia, lähinnä suomalaisia muusikoita käsitteleviä hakusanoja.

Hakusanastoon sisältyy myös soittimia, musiikin teoriaa, erityismerkintöjä, teosnimiä, kaupunkeja, oopperataloja, mu-

siikkijuhlia ja instituutioita käsitteleviä hakusanoja. Esittävien taiteilijoiden ohella omat esittelynsä saavat orkesterit, yhtyeet ja kuorot. Eri maiden musiikin esittelyt luovat omalta osaltaan kokonaiskuvaa länsimaisen klassisen musiikin monisatavuotisesta historiasta.

Teoshakusanat on järjestetty aakkosjärjestykseen sen mukaan, missä muodossa ne todennäköisimmin tulevat vastaan suomalaista lukijaa; siksi monet teokset löytyvät vieraskielisen nimensä mukaan (esim. *Così fan tutte* eikä *Niin tekevät kaikki naiset*), toiset taas suomalaisen nimen mukaisesti (*Figaron häät* eikä *Le nozze di Figaro*).

Kirjaa voi ostaa kirjakaupoista tai tilata suoraan WSOY:ltä hintaan 59 euroa.

Toim. Kimmo Korhonen.
Andante: Klassisen musiikin tietosanakirja.
 WSOY, Porvoo 2002. 608 s.
 ISBN 951-0-27134-9.

- *Metsäkoneet. Liikkuvat koneet. Termit, määritelmät ja luokittelu.*

Suomen Standardoimisliitto on vahvistanut viime tammikuussa suomenkielisen sanastostandardin *SFS-ISO 6814 Metsäkoneet. Liikkuvat koneet. Termit, määritelmät ja luokittelu*, joka korvaa aiemmin vahvistetun standardin SFS 5085:1985.

Standardi sisältää kansainvälisen standardin ISO 6814:2000 englanninkielisen tekstin ja sen suomenkielisen käännöksen. Sanaston termeille on annettu myös ruotsinkieliset vastineet.

Standardi määrittelee käsitteet ja antaa ohjeita liikkuvien metsäkoneiden luokitteluun. Termit ja määritelmät on päätetty valmistajan tarkoittaman koneen loppukäytön perusteella. Standardia sovelletaan metsätaloudessa käytettäviin koneisiin, joilla valmistellaan uudistusaloja, istutetaan ja korjataan puuta sekä käsitellään ja kuljetetaan puuta ja puutavaraa. Standardia ei voi soveltaa koneisiin, jotka on tarkoitettu käytettäväksi yksinomaan sahoilla ja puuvarastoilla työskentelyyn tai yksinomaan maanteillä ja ilmassa tehtäviin kuljetuksiin.

Standardin sisältämät termit ja määritelmät eivät kata kaikkia metsässä tehtäviä toimintoja tai metsässä käytettäviä koneita, mutta niitä voidaan käyttää nimeämisen apuna. Metsäkoneet on jaettu kahteen päätyyppiin, jotka helpottavat nykyisten metsäkoneiden nimeämistä: yhden toiminnon koneisiin ja monitoimikoneisiin. Lisäksi metsäkoneet voidaan luokitella yleisten teknisten ominaisuuksien tai konekohtaisten toimintojen tai toimintoyhdistelmien mukaan. Standardi sisältää tärkeimmät luokitteluperusteet.

Standardi maksaa noin 22 euroa. Sitä voi ostaa SFS:n verkkokaupasta (<http://sales.sfs.fi>).

SFS-ISO 6814 Metsäkoneet. Liikkuvat koneet. Termit, määritelmät ja luokittelu. Suomen Standardoimisliitto SFS ry. Helsinki 2003. 13 s.

News of Nordic terminology centres

Page 3

In June Nordic terminologists and others interested in terminology met in the Nordterm event in Visby, Gotland. The Swedish Centre for Terminology TNC has traditionally been the largest terminology centre in the Nordic countries. The Swedish government supports TNC's operation quite well, with a couple of million crowns per year. This shows that Sweden has realized the importance of terminology work as an activity indispensable for the national language and culture as well as means of facilitating communication.

The situation in Norway is unfortunately not so good as in Sweden. About 18 months ago the Norwegian Council for Technical Terminology RTT went bankrupt, and another organization responsible for terminology work has not yet been established in Norway. There are plans, though; the Norwegian Language Council is interested in taking terminological activities as one of its tasks.

The Danish Centre for Terminology has worked since 1998 mainly with corporate financing. They have concentrated on creating and developing term banks, e.g. a term bank program I-TERM. Iceland does not have a terminology centre but the Icelandic Language Council takes care of term issues. And for the first time the Nordterm conference had representatives from Greenland.

The Finnish Centre for Technical Terminology will soon be 30 years old. At the moment we have about 5 employees. We are working on a few terminology projects, but continuous basic services would badly need more public funding.

Ari Muhonen pursues client orientation in libraries

Page 4

Ari Muhonen has been the Director of the Helsinki University of Technology (HUT) Library since 2002. Shipbuilding engineer, Licentiate of Science in Technology and information officer Ari Muhonen says that his choice of profession is undeniably a peculiar equation, but at the same time a sum of lucky chances. He graduated as a Master of Science in naval architecture at the Helsinki University of Technology in the end of 80s. He continued with licentiate studies and worked as a researcher at the ship laboratories of both HUT and VTT.

Since Muhonen is interested in books and literature as well as an experienced user of libraries, it was easy to persuade him to work in the library administration. After a course in informatics, he started to work in the HUT library.

In 1997 he moved to the Helsinki University Library to work as the Head of Public Services. He was then 34 years old and he tells that the beginning was exceptional in many ways. "I was quite a young man and most of my colleagues were older women. In addition to that I noticed that I was the only engineer among 200 arts graduates" he smiles. "The time I spent in the University Library was all in all very rewarding experience" says Muhonen. "I gained quite a new perspective to my work. For example, the necessity to discuss everything was new to me, and little by little I learned to understand its importance."

The HUT library has long traditions. During the last 150 years it has become the centre of scientific information services for the university. "The main task of the library is to serve the University of Technology and its students and researchers so that they could do their work as well as possible. In addition, the library is the central library of technology in Finland.

The collections of the Main Library contain about 200 000 volumes, in addition to which the collections of periodicals are an important part of the material in the HUT library. The library also offers its clients an ever growing number of electronic sources like electronic magazines, databases and encyclopedias. As a new service, during the recent years the HUT library has offered the candidates of doctoral dissertations a possibility to publish their dissertations in an electronic format.

As the Library Director Muhonen has to consider to which direction the library should be developed. According to him, the library is the heart of the university, and this must be so in the future, too. Old working methods must be adjusted to meet current requirements. "The main task of the HUT library has not changed. Our job is to support research, teaching and learning by offering information. Nowadays, however, the job is done differently. Before material was obtained, organized and given to the clients, nowadays a route is created by which the client can access information" says Muhonen.

As future areas of focus Muhonen sees the development of electronic services and more customized library services. The right piece of information should be found in the vast amount of information more efficiently. Muhonen thinks that the physical library building and the printed book will keep their position for a long time. "The library is specially important for students who come here because the material they need is collected here and here is space to read and study. The library is also a social environment where people come to meet friends."

The teaching of information management has become one of libraries' central tasks. The skill to realize the need for information, to evaluate and use information critically is one of the basic academic skills.

The cooperation between research libraries has long traditions in Finland. The basis for cooperation is a common library system which has unified the practices of libraries. According to Muhonen, Finland has a very good position in

international comparison, e.g. FinELib, the National Electronic Library, is in a class of its own in the world. FinELib acquires Finnish and international electronic resources to support research, teaching and learning.

Ari Muhonen was asked to join TSK's board of directors in 2002. "Terminology work has both a language planning task and an explanatory task" he says. He thinks it is important to fight domain loss, i.e. the loss of ability to communicate in Finnish. By the explanatory task Muhonen refers to the definition of concepts. According to him, the library administration benefits from the results of terminology work, because the use of definitions for concepts makes their work easier.

Interpreter – heavy user of special fields and terms

Page 7

Great diversity is typical for the profession of interpreters. An interpreter may interpret for one person or for hundreds, consecutively or simultaneously, monologues or discussions. There are interpreters that interpret mainly for one client, but most of the interpreters work as freelancers on the open market. Specially freelance interpreters shuttle between different special fields.

It cannot be expected from an interpreter that he or she has profound knowledge on every special field. It is expected, however, that the interpreter understands the subject to be interpreted so well that he or she is able to communicate the speech without changes in the meaning.

Interpretation and the quality of interpretation are naturally affected by the interpreter's own knowledge, skills and characteristics. In addition to these, so called external factors are important for interpretation. These are e.g. the parties of communication, the special field and how the text is presented. Before the interpretation assignment, the interpreter tries to find information on the external factors: who speaks to whom, in what situation and what is the purpose of this communication.

The basic approach in all interpretation is that the speaker is responsible for how the message is presented. The interpreter's job is to interpret the speech as accurately as possible. Normally, the interpreter does not popularize or explain the speaker's technical language, but the interpreter assumes that the speaker has estimated the knowledge level of his or her audience.

An essential phase in every interpretation assignment is preparation when the interpreter absorbs the information needed in the future assignment. This includes e.g. reading special field articles in the source and target language and going through terms. Possible deficiencies in the command of terms cause very concrete problems in interpretation. In addition to initial preparation, preparation and learning also continue during the interpretation assignment. Many times

the interpreter receives some texts only when he or she arrives on the spot, and some texts may be handed out only after the event has started.

Despite of preparation and professional expertise, the interpreter may end up in a situation where he or she simply cannot wholly understand and express the speaker's very technical speech. Terminological problems must be solved quickly and the interpreter has a very limited range of instruments for use in an interpretation situation.

If the interpreter understands the source text, but cannot find an equivalent, there are some strategies to solve the problem. The interpreter may formulate the message differently, describe the term in own words or use a superordinate concept. Sometimes the reason for a term problem is not the interpreter's missing skills, but the target language may lack a term since the concept systems of the source and target language may differ from each other or the special field in question may be so new that the concepts do not have terms in the target language. Then it is possible to explain the term or to use loan terms.

In simultaneous interpretation interpreters work as pairs and, with luck, the colleague has an answer to the term problem. Also other parties of communication may ask for clarification if they do not understand. And sometimes the listeners may help the interpreter.

Nordterm 2003

Page 9

The Nordic Nordterm conference was organized in Visby, Gotland in 11–14 June by the Swedish Centre for Terminology TNC. This conference is organized every second year, and it consists of a course, a two-day symposium and meetings of the Nordterm work groups.

The symposium was divided into four up-to-date themes: the marketing and role of terminology in the society, new application areas of terminology and the role of terminology work in comparison to other applications of language and concept information.

During the symposium the domain loss, the diminishing use of national languages, invoked discussion in many occasions. There has been a lot of discussion in Finland and other Nordic countries about this subject as it has been noticed that in various subject fields the communication takes place almost only in English. This process has gradually led to that the national terminology does not keep up with the development. *Johan Myking* from the University of Bergen examined the subject from the viewpoint of a language researcher and presented concepts and phenomena related to the diminishing use of national languages.

Torbjörg Breivik presented a language resource bank that is being planned in Norway. The bank would collect all lan-

guage resources in one place. The concern on the diminishing use of Norwegian is behind this project. According to Breivik, English is replacing Norwegian both in the fields of culture and special knowledge.

A data bank on terminology is also being planned in Sweden. The project on terminological infrastructure in Sweden managed by TNC aims at gathering as a comprehensive collection of term resources as possible under one terminology portal in order to ease terminological information retrieval in the future and offer a versatile tool for those who struggle with terminological problems.

Gisela Gurr, linguist and economist, presented her study made for the University of Humboldt in Berlin in 2001. In her study she had examined the news on the European Monetary Union EMU directed at laypersons and how the news had been popularized in newspapers. According to Gurr, news for laypersons are more simple than texts for experts. Popularized texts explain concepts and give additional information. Also terms are popularized. Those terms that experts use were not always used in news, instead a more descriptive ad hoc designation was created.

Virpi Kalliokuusi lectured on the relationship between lexicography and terminology. She discussed e.g. the defining of the entry word selection in general dictionaries as compared to special field dictionaries. In special dictionaries the entry word selection is quite limited which makes the selection easier. Many different factors influence the selection of entry words for general dictionaries. In addition to compulsory words (such as articles, prepositions, numerals, etc.) the lexicographer selects a vast amount of optional words separately in every dictionary project, using various criteria. Lexicographers should be able to estimate which entry words are relevant for the target group of each dictionary and what are the target groups needs.

Ingrid Almqvist told about term work in Scania. The company language is English but Swedish is used in local activities. Scania's different departments did not have a unified terminology which was why the term work was started. There is a clear need to harmonize the language used in Scania. In order to harmonize terms, an internal term database has been built.

Aino Piehl from the Research Institute for the Languages of Finland told about the role of an EU language planner in term work. Piehl said that most term questions directed at her concern foreign language terms. Piehl emphasized that authorities' knowledge on terms should be increased in statute drafting. Considering terms is not yet thought of as a part of statute drafting which makes term work difficult later.

The Nordterm event also had a short humorous course in Gotland's own language and a guided tour in the historical city of Visby. A medieval banquet was served in a middle age restaurant with music and dance. The event ended with a tour in southern Gotland.

About term sources and their reliability

Page 14

One essential part of a translator's work has always been to find as correct term equivalents as possible. Earlier it was specially difficult to find special field glossaries, but in recent years the situation has changed: dozens of electronic special field glossaries can be found on any subject field. The problem is now how to recognize the reliable glossaries from this obscure lot.

General dictionaries focus on the concepts of standard language, although many contain also occasional special field terms. As a rule of thumb, it can be said that the more special fields the dictionary contains, the more unreliable the equivalents usually are. General dictionaries do not go out of date so fast as special field glossaries but with new, revised version they become better and more complete.

With special field glossaries the problem is the quick and continuous changes in the modern society. It is difficult to find foreign language equivalents when even the source language concepts change continuously and the changes in the source and target culture do not take place at the same time.

When the Finnish society is described, one reliable source are the foreign translations of the Finnish legislation. Translations are usually made by native speakers of the target language and the concepts have been discussed with the translators and civil servants of the administrative sector in question. Statute translations have been entered in a database linked with Finlex (<http://www.finlex.fi> > Lainsäädäntö > Säädoskäännökset).

When electronic glossaries emerged, people rejoiced that now they would get up-to-date glossaries because it would be so easy to update electronic glossaries as compared to printed dictionaries. This has not quite happened since updating has proved to be more labourious than was estimated. Electronic special field glossaries are usually better updated than general dictionaries, e.g. those glossaries that can be found on the web pages of the Finnish public administration offices are relatively trustworthy.

Masses of electronic glossaries can be found on international web pages ending with com, net and org, and it is not easy to know what to think of all of them. The most suitable equivalent should be search for on the basis of the text to be translated. If the text handles phenomena of the Finnish society, it is advisable to search term equivalents in Finnish sources; if the text is linked with EU administration, equivalents may be found in EU glossaries or legislation. But the less information is given on the glossary itself, the more critically its equivalents should be regarded.

In spite of numerous electronic and printed sources, foreign equivalents cannot be found for all concepts. A concept may not be known in the target culture, or its content may

vary so much in different cultures that it is not sensible to use one and same equivalent. In ambiguous cases it is better to use an explaining translation than to make up a word or use an equivalent found in an unreliable source. Sometimes it is worth while to consider whether to use an explaining translation than a term equivalent that is used in a very narrow special field. After all, the purpose of translation is to communicate the message, and a single term does not have a decisive role in that.

29

Are abbreviations replacing terms?

Page 17

Why is an abbreviation considered so important that it has to be invented in some way or other? The usability and clarity of terms seem to be peripheral and the deepest passions are focussed on inventing a good abbreviation. Telecommunication seems to be the promised land of abbreviations, and many abbreviations have passed from this field to general language use. However, the concepts or terms behind even frequently repeated abbreviations may be strange.

When thinking about the use of abbreviations, it can be noticed that almost everything "really important" is emphasized by using abbreviations. The abbreviation EU can be seen remarkably more often than the European Union. AIDS and SARS are much better known by their abbreviations than by the complete names of the diseases.

Often an abbreviation appears in some special field texts before anyone seems to know its meaning. Sometimes abbreviations are formulated to resemble words, such as CAMEL (*customised applications for mobile network enhanced logic*). It seems that abbreviations have taken over the previous task of terms. They are used to emphasize that the speaker is one of the insiders.

Sometimes the use of abbreviations is necessary and clearly warranted, but a good rule to remember is that the use of abbreviations is easy for the writer but difficult for the reader.

Nordterm course

Page 18

As usual, the Nordterm conference started with a training course. This year the theme was an up-to-date subject related with the application of terminological knowhow: concept modelling and terminological concept analysis. Lecturers were experts both on the theory of terminology and other kind of concept modelling.

The course was started by *Ambjörn Naeve* from the Royal Institute of Technology in Stockholm. He presented concept

modelling with the help of the Unified Modeling Language (UML). According to Naeve, a concept model is a description of the most important concepts of a certain subject field and their relations. The UML is a language with which a concept model can be realized as schemas.

Anita Nuopponen from the University of Vaasa has studied different concept relations. In the course she discussed about terminological concept systems and specially ontological concept relations.

Concept modelling is not just a theory but it can be used in different practical applications. One example was presented by Maria Areblad who works with terminology in the county council of East Götaland. She told about a terminology project on nursing and how various modelling methods have been used in the project. As a result a term index has been created where term recommendations, definitions and other descriptions can be found.

Bodil Nistrup Madsen from the Copenhagen Business School told about the meaning of characteristics in the compilation of concept systems and new ways of describing the multi-dimensionality of concept systems. A new way of stating the classification criteria and characteristics of concepts was developed in the Computer Aided Ontology Structuring project. For example, the concept diagrams did not have definitions but terms under which the characteristics of the chosen dimensions were listed.

RailLex collects railway terminology

Page 19

The UIC, International Union of Railways, was founded in 1922. The role of the UIC is to promote cooperation between railways at world level and to carry out activities to develop international transport by rail. The UIC's tasks include among other things preparing standards and recommendations to facilitate international traffic.

"This dictionary is intended for all those who, for various reasons, are required to read, translate or write technical articles, publications or correspondence relating to railways." With these words the first edition of UIC railway dictionary *Lexique général de termes ferroviaires* was published in 1957. The dictionary comprised five languages: French, German, English, Spanish and Italian. In the second edition Dutch was added.

Many railways, e.g. Hungarian and Greek, translated the UIC terms into their own languages, more or less officially. In the 1970s, the Polish State Railways officially published an Eastern version with French, German, Russian, Hungarian, Polish, Romanian, Czech and English. The Iranian State Railways has translated the UIC dictionary into Farsi.

The RailLex project started in 1991 with 15 railway organizations in order to exchange terminology and improve

international cooperation. The purpose of the project was also to allow new languages that were formerly refused to be integrated in the UIC dictionary because of the limited possibilities of a printed dictionary.

With the rise of information technology, new possibilities opened up for the printed dictionary and the first CD-ROM called *RailLexic* with railway terminology in 11 languages was launched in 1994. The second edition followed with 15 languages, the third in 2002 with 19 languages.

RailLexic is the UIC railway terminology database on CD-ROM comprising over 10000 terms in 19 languages: Finnish, Swedish, English, French, German, Italian, Spanish, Russian, Danish, Czech, Dutch, Esperanto, Hungarian, Japanese (not yet complete), Polish, Portuguese, Romanian, Serbian and Slovak. Norwegian is also ready but not yet available on the CD-ROM. Estonian is under translation as well as Turkish, Slovenian, Greek and Arabic.

For each term, there are the translations with synonyms, subject areas and grammatical information. There are also definitions for 2500 terms. Many terms carry a short explanatory note and context to clarify the meaning of the term. RailLexic has two search options for the database. An alphabetical search makes it possible to select a term from the overall index of the database terms. A free-text search will search in all fields of the database. The terms are classified into more than hundred railway-specific subject areas. Different printed versions are also offered.

The Finnish Rail Administration started in 1996 to translate the terms of the second edition of the RailLexic CD-ROM. The work was done by a dozen voluntary subject field experts from the administration and the Finnish Railways. The Finnish Rail Administration has continued to improve the Finnish translations and add new definitions. On its Internet pages www.rhk.fi the latest updated versions of the Finnish language files can be found so that those who are interested in updating Finnish can download improved files.

The RailLexic database has a feature for classifying the correctness of the translation of a term. This has been used for those Finnish terms that are suspected of not being correct by marking their status as "not confirmed".

Literature

Page 24

The Finnish Standards Association SFS has published standard *SFS-ISO 6814 Machinery for forestry. Mobile and self-propelled machinery. Terms, definitions and classification*. Standard contain the English text and its Finnish translation. Terms are also given in Swedish. The mobile machinery standard gives guidance on the classification of mobile forestry machines. Its terms and definitions do not include all possible forest operations or machines, but they are given as aids for naming forestry machines.

ERIKOISKIELISTEN TEKSTIEN TARKISTUS

Haluatko tarkistuttaa erikoiskielisen tekstisi ennen julkaisemista tai jakelua?
Kielellinen moitteettomuus helpottaa tekstin ymmärtämistä
ja antaa sanomallesi luotettavuutta.

Tekniikan Sanastokeskuksessa tekstintarkistuksen tekee suomen kielen ammattilainen,
jolla on käytettävissään parhaat terminologiset lähteet
ja Suomen laajin sanakirjoihin ja sanastoihin erikoistunut kirjasto.

Lähetä tekstisi tarkistettavaksi joko sähköpostitse tai faksilla,
halutessasi voit käyttää myös tavallista postia.
Tarkempia tietoja palvelusta antaa Johanna Suomalainen
(puh. 09-2709 1061 tai s-posti johanna.suomalainen@tsk.fi).

Laadimme lähettämällesi tekstile kustannus- ja aikatauluarvion.

SANASTOTYÖN KOULUTUSTA

Haluatko tietoa sanastotyön menetelmistä tai terminologian teorian perusasioista?
Tekniikan Sanastokeskus tarjoaa asiakkaan tarpeiden mukaan räätälöityjä sanastotyön kursseja.

Tekniikan Sanastokeskuksella on laaja kokemus eri erikoisalojen sanastotyöstä.
Suunnittelemme kurssit yhtä hyvin tekniikan, talouden, lääketieteen
tai muun erikoisalan asiantuntijoille kuin kääntäjille tai kielitieteilijöillekin.

Mikäli olet kiinnostunut sanastotyön kurssista,
ota yhteyttä Lena Jolkkoseen
(puh. 09-2709 1062 tai s-posti lena.jolkkonen@tsk.fi).

Laadimme kustannusarvion kurssitarpeittesi perusteella.

www.tsk.fi

Tekniikan Sanastokeskus (TSK) tarjoaa erikoisalojen termistöön, sanastoihin ja sanastotyöhön liittyvää tietoa ja asiantuntijapalveluja. TSK:n päätoimintamuotoja ovat sanastoprojektit, termipankki ja termipalvelu.

TSK julkaisee Terminfo-lehden ohella erikoisalojen sanastoja ja sanalueteloita. Nämä tallennetaan yleensä myös suoraan käytettävään termipankkiin TEPAan.

TSK:n kirjastossa on laaja kokoelma eri alojen sanastoja, sanakirjoja, sanastoluonnoksia ja sanastostandardeja. Kirjasto on avoinna arkisin klo 8.30–16.00.

TSK on perustettu 1974, ja sen jäseninä on yrityksiä, liikelaitoksia, käännöstoimistoja ja aatteellisia yhdistyksiä. TSK tekee tiivistä yhteistyötä sekä jäsenistönsä että muiden sanastotyöstä kiinnostuneiden yhteisöjen kanssa.

Centralen för Teknisk Terminologi (TSK) erbjuder experthjälp i frågor som berör ordlistearbete och facktermer. TSKs huvudsakliga verksamhet utgörs av ordlisteprojekt, termbank och termtjänst.

TSK utger tidskriften Terminfo samt publicerar fackordlistor och termlistor. Termerna finns i allmänhet tillgängliga även i TSKs termbank TEPA.

TSKs bibliotek omfattar ett stort antal fackordlistor och ordböcker. Biblioteket hålls öppet för allmänheten alla arbetsdagar kl 8.30–16.00.

TSK grundades år 1974 och dess medlemskår består av företag, affärsverk, översättningsbyråer och ideella föreningar. TSK har ett nära samarbete med såväl sina medlemmar som med övriga organisationer som är intresserade av terminologiarbete.

Sanastotyön asiantuntemusta vuodesta 1974.

ISSN 0358-7517